

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**INFORMAČNÍ SYSTÉMY OCHRANY VNĚJŠÍCH
HRANIC ČESKÉ REPUBLIKY**

Autor práce: Tomáš Pšenica
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Petr Malovec, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Tomáš Pšenica

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Informační systémy ochrany vnějších hranic České republiky

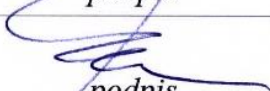
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Czech Republic External Border Protection Information Systems

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

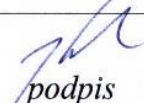

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Petr Malovec, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce: červen, 2020

Cíl bakalářské práce: Zmapování vývoje informačních systémů na ochranu hranic, rozbor právního základu provozu národních a evropských systémů (informační systém cizinců, systém hraniční kontroly, systém údajů o cestujících, automatizované biometrické systémy, vízový informační systém, systém EES a ETIAS) zhodnocení jejich efektivity při hraniční kontrole a přiblížení boje s ilegální migrací s použitím sofistikovaných počítačových aplikací.

Student: Tomáš Pšenica	24.6.2020 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. Petr Malovec, Ph.D.	24.6.2020 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	7.7.2020 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	9.7.2020 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	9.7.2020 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Petrovi Malovcovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a vedení práce, za jeho vstřícnost a bohaté zkušenosti, kterými se zároveň podílel na zpracování mé práce.

ABSTRAKT

PŠENICA, T. *Informační systémy ochrany vnějších hranic České republiky: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021. 61 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Petr Malovec, Ph.D.

Klíčová slova: hraniční kontrola, nelegální migrace, ochrana vnějších hranic, policejní informační systémy

Bakalářská práce se zabývá použitím informačních systémů a specifických aplikací při ochraně vnějších hranic, zejména pak na českých mezinárodních letištích za účelem efektivního provádění hraniční kontroly, odhalování nelegální migrace a přeshraniční trestné činnosti případně terorismu. Teoretická část práce je zaměřena na výčet systémů a aplikací používaných českou Policií a jejich základním popisem.

Praktická část absolventské práce řeší tyto systémy v praxi přímo při hraniční kontrole osob a analyzuje počty odhalené nelegální migrace a odbavených cestujících v určitém časovém období v možné návaznosti nasazení a efektivnosti využití určitého systému.

ABSTRACT

PŠENICA, T. *Czech Republic External Border Protection Information Systems: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2021. 61 p. Supervisor: Mgr. Petr Malovec, Ph.D.

Key words: border control, illegal migration, external border protection, police information systems

The bachelor's thesis deals with the use of information systems and specific applications in the protection of external borders issue, especially at Czech international airports for the purpose of effective border control, detection of illegal migration and cross-border crime or terrorism. The theoretical part of the work is focused on a list of systems and applications used by the Czech Police and their basic description.

The practical part of the graduate thesis addresses these systems in practice directly at the border control of persons and analyzes the number of detected illegal migration and checked-in passengers in a certain period of time in the possible follow-up and deployment of a particular system.

Obsah

ÚVOD	9
1. CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2. PRÁVNÍ ÚPRAVA A ZÁKLADNÍ POJMY	11
2.1 Právní rámec	11
2.2 Základní pojmy:	12
3. PŘEHLED INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ, BIOMETRICKÁ IDENTIFIKACE V HRANIČNÍ KONTROLE A IDENTIFIKACE OSOB	18
3.1 Informační systémy	19
3.1.1 SIS II – Schengenský informační systém	19
3.1.2 VIS – Vízový informační systém	21
3.1.3 EURODAC	23
3.1.4 EES - Systém vstupu a výstupu	26
3.1.5 ETIAS – Evropský systém pro cestovní informace a povolení	30
3.1.6 EUROSUR – Evropský systém ochrany hranic	32
3.1.7 Systém údajů o cestujících - Jmenná evidence cestujících (PNR)	33
3.1.8 CIS - Cizinecký informační systém	36
3.1.9 KODOX	37
3.1.10 OBZOR	38
3.2 Automatizovaný biometrický systém	39
3.3 Informační systémy v praxi	42
3.3.1 Systém předkontroly	42
3.3.2 Automatické odbavení cestujících	42
3.3.3 Hraniční kontrola	43
3.4 Nelegální migrace	43
3.4.1 Údaje za rok 2015	43
3.4.2 Údaje za rok 2016	44
3.4.3 Údaje za rok 2017	45

3.4.4	Údaje za rok 2018.....	46
3.4.5	Údaje za rok 2019.....	46
3.4.6	Údaje za rok 2020.....	47
3.4.7	Celkové shrnutí.....	48
4.	CENTRALIZACE DAT A JEJICH BUDOUCÍ VYUŽITÍ V RÁMCI EU.....	50
5.	BUDOUCÍ SMĚR VÝVOJE INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ A ROLE EU	53
	ZÁVĚR	54
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56
	SEZNAM GRAFŮ A OBRÁZKŮ	61

ÚVOD

Téma „Informační systémy ochrany vnějších hranic České republiky“ si autor zvolil proto, že je už více než deset let služebně zařazen na pozici správce informačních technologií Ředitelství služby cizinecké policie pro téměř všechny její výkonné útvary. Jeho hlavním působištěm je Inspektorát cizinecké policie na mezinárodním letišti Praha Ruzyně, který sídlí na největším českém letišti Letiště Václava Havla. Správa některých používaných informačních systémů patří k jeho hlavním pracovním úkolům a doposud se této problematice nevěnují žádné volně přístupné informace, a proto se rozhodl tomuto tématu věnovat.

V současnosti prochází technologie obrovským vývojem a obzvláště na úrovni využití pro bezpečnostní účely států. S plynoucím časem a světovým vývojem je kladen čím dál větší důraz na odhalování nelegální migrace osob a boje s ní. Tato bakalářská práce se zaměřuje na některé tyto technologie, které se používají zejména na vnějších hranicích České republiky, a to na mezinárodních letištích, které se významně podílejí na ochraně celé Evropské unie, jelikož se používají nejen evropské systémy, ale i „vlastní“ sofistikované počítačové aplikace.

Migrace osob stále roste, ať už se jedná o turistiku, cestováním za prací či lepším životním komfortem. A tím roste i podíl činů jak obejít různá zákonná opatření legálního vstupu a pohybu osob, které jsou stále důmyslnější. A proto je potřeba s těmito nelegálními činy bojovat nasazováním propracovanějších počítačových systémů, které jsou vzájemně propojeny, čímž se zvýší jejich efektivita a usnadní práci při potírání tohoto typu zločinu.

1. CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Bakalářská práce je rozdělena teoretickou a na praktickou část. Teoretická část je věnována výčtu a popisu systémů a aplikací pomáhající při ochraně vnějších hranic České republiky a kontrole osob, které nejenom vstupují na naše území, potažmo území Evropské unie, ale i toto území opouštějí. Bakalářská práce popisuje jednotlivé systémy a aplikace, charakterizuje jejich význam a přibližuje použití přímo v praxi.

Praktická část je zaměřena na možné způsoby použití informačních systémů přímo v praxi. Jsou popsány celoevropské systémy, ale i české národní systémy pomáhající policistům nejenom při hraniční kontrole osob. Dále je použita metoda analýzy v souvislosti s nárůstem nelegální migrace osob a počtu odbavených cestujících na Inspektorátu cizinecké policie Praha Ruzyně.

Cílem této bakalářské práce je především přiblížení problematiky ochrany vnějších hranic za pomoci výpočetních technologií. Dále popis a charakteristika jednotlivých informačních systémů a aplikací. Přínosem bakalářské práce je zejména přiblížení důležitosti použití speciálních technologií nejen při ochraně České republiky, ale i celé Evropské unie před hrozbami nelegální migrace a páčání trestné činnosti v této oblasti. A také ukázat jejich přínos.

V bakalářské práci je použita metoda popisná, která umožní přiblížení procesu ochrany a kontroly hranic. A metoda syntézy, ve které bakalářská práce přiblíží práci v problematice cizinecké policie při ochraně vnějších státních hranice a ochraně před nelegální migrací osob za pomoci informačních systémů. V práci autor dále použil empirických metod z vlastní praktické činnosti.

2. PRÁVNÍ ÚPRAVA A ZÁKLADNÍ POJMY

Níže jsou uvedeny základní pojmy, včetně jejich charakteristiky, které jsou důležité pro orientaci a přehled v dané problematice a hlavní právní normy, ze kterých vychází samotná ochrana vnější státní hranice.

Nutnost zavedení nových informačních systémů nastala v roce 2007, kdy vstoupila Česká republika do Schengenského prostoru a tím zrušila vnitřní hranice s okolními schengenskými státy, čím došlo k volnému pohybu osob uvnitř „schengenského“ prostoru, a kontrola se musela zaměřit na ostrahu vnějších hranic schengenského prostoru. Tímto krokem musela Česká republika začít používat nejen své národní systémy, ale centrální informační systémy Evropské unie, aby docházelo k výměně informací mezi všemi schengenskými státy a efektivnějšímu způsobu hraniční kontroly. Ale zároveň každému státu z pohledu mezinárodního zůstává určování si, za jakých podmínek bude umožněn vstup na jeho území.¹

2.1 Právní rámec

Ochranu státních hranic upravuje zejména zákon číslo 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a dále Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) číslo 399/2016 ze dne 9. března 2019, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), v platném znění.

Provoz jednotných centralizovaných informačních systémů používaných při samotné hraniční kontrole pro všechny státy Evropské unie upravuje zejména:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II),
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS),

¹ VLÁČIL, Jiří. *Právo na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. ISBN 978-80-87975-52-7. s. 29.

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 603/2013 ze dne 26. 6. 2013 o zřízení systému EURODAC pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení EU č. 604/2013,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226 ze dne 30. listopadu 2017, kterým se zřizuje Systém vstupu/výstupu (EES) pro registraci údajů o vstupu a výstupu a údajů o odepření vstupu, pokud jde o státní příslušníky třetích zemí překračující vnější hranice členských států, kterým se stanoví podmínky přístupu do systému EES pro účely vymáhání práva a kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 767/2008 a (EU) č. 1077/2011.

2.2 Základní pojmy:

a) Evropská unie

Evropská unie (dále jen „EU“) je jedinečnou hospodářskou a politickou unií mezi 27 evropskými zeměmi. Předchůdce EU byl vytvořen po skončení druhé světové války. První kroky spočívaly v upevnění hospodářské spolupráce s jednoduchým předpokladem: je méně pravděpodobné, že státy, které spolu obchodují a stanou se tak na sobě ekonomicky závislémi, vyvolají ozbrojený konflikt. Výsledkem bylo Evropské hospodářské společenství, které vzniklo v roce 1958 s prvotním cílem zvýšit hospodářskou spolupráci mezi šesti zeměmi: Belgií, Německem, Francií, Itálií, Lucemburskem a Nizozemskem. Od té doby se připojilo dalších 22 zemí (a Spojené království vystoupilo z EU v roce 2020) a byl vytvořen obrovský jednotný trh (známý také jako „vnitřní trh“), který se i nadále vyvíjí, aby byl plně využit jeho potenciál. To, co začalo jako čistě hospodářská unie, se vyvinulo v organizaci pokrývající mnoho různých oblastí politiky, od klimatu, životního prostředí a zdraví po vnější vztahy a bezpečnost, spravedlnost a migraci. Změna názvu z Evropského hospodářského společenství na Evropskou unii v roce 1993 tuto změnu odrážela. EU přinesla více než půl století míru, stability a prosperity, pomohla zvýšit životní úroveň a zavedla jednotnou evropskou měnu: euro. Jako svou měnu ji nyní v devatenácti zemích používá více než

340 milionů občanů EU, kteří využívají jejích výhod. Díky zrušení hraničních kontrol mezi zeměmi EU mohou lidé svobodně cestovat téměř po celém kontinentu. A je mnohem snazší žít a pracovat v jiné zemi v Evropě. Všichni občané EU mají právo si svobodně zvolit, ve které zemi Unie chtějí studovat, pracovat nebo trávit důchod.

Každá země EU musí s občany EU zacházet stejně jako s vlastními občany, pokud jde o záležitosti zaměstnanosti, sociálního zabezpečení a daní. Hlavním ekonomickým motorem EU je jednotný trh. Umožňuje volný pohyb většiny zboží, služeb, kapitálu a osob. Cílem EU je tento ohromný zdroj rozvíjet v maximální prospěch obyvatel Evropy i v dalších oblastech, jako jsou energetický trh, trh se znalostmi a kapitálové trhy. EU se i nadále snaží, aby byly její řídicí orgány transparentnější a demokratičtější. Rozhodnutí jsou přijímána co nejotevřeněji a co nejbliže občanům. Více pravomocí bylo uděleno přímo volenému Evropskému parlamentu, zatímco vnitrostátní parlamenty hrají větší úlohu a spolupracují s evropskými orgány. EU se řídí zásadou zastupitelské demokracie. Její občané jsou na úrovni EU přímo zastoupeni v Evropském parlamentu a členské státy jsou zastoupeny v Evropské radě a v Radě EU. Evropští občané jsou podněcováni k tomu, aby přispívali k demokratickému životu EU tím, že budou vyjadřovat své názory na politiky EU během jejich přípravy nebo navrhnout vylepšení stávajících právních předpisů a politik. Evropská občanská iniciativa posiluje právo občanů vyjadřovat se k politikám EU, které ovlivňují jejich životy. Občané mohou rovněž podávat stížnosti a žádosti o informace týkající se uplatňování právních předpisů EU.

Ve Smlouvě o Evropské unii je zakotveno, že „Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.“ Tyto hodnoty jsou nedílnou součástí evropského způsobu života. Je třeba respektovat a chránit lidskou důstojnost, která představuje skutečnou podstatu základních práv. Každý evropský občan také požívá politických práv. Každý dospělý občan EU má právo kandidovat a volit ve volbách do Evropského parlamentu, ať už v zemi bydliště nebo v zemi původu. Rovnost znamená, že všichni občané mají před zákonem stejná práva. Zásada rovnosti žen a mužů tvoří základ všech evropských politik i evropské integrace. Uplatňuje se ve všech oblastech. EU je založena na zásadách právního státu. Vše, co EU dělá, se opírá o smlouvy, které dobrovolně a demokraticky schválily její členské státy. Právo a spravedlnost zajišťuje nezávislé soudnictví. Země EU svěřily konečnou příslušnost ve věcech práva EU

Evropskému soudnímu dvoru, jehož rozsudky musí dodržovat všichni. Lidská práva chrání Listina základních práv EU. Patří k nim právo nebýt diskriminován na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, právo na ochranu osobních údajů a právo na přístup ke spravedlnosti. V roce 2012 získala EU Nobelovu cenu za mír za prosazování míru, usmíření, demokracie a lidských práv v Evropě.²

b) Schengenský prostor

„Schengen vlastně představuje právní instrument zakotvující hlavně volný pohyb osob v plném významu této zásady Unie na teritoriu Schengenu, který do této doby nebyl hmatatelněji a účinněji právně ošetřen. Schengenský systém tak posloužil jako model pro celou významnou oblast Unie s tím, že kontroly osob na vnitřních hranicích byly postupně zrušeny a těžiště přesouváno na kontroly vnějších hranic.“³

c) Schengenský hraniční kodex

Obsahuje definice společných pravidel týkajících se základních podmínek pro překračování vnějších hranic, pro provádění hraničních kontrol či pro odepírání vstupu. Kodex též ve své preambuli zdůrazňuje, že ochrana hranic není v zájmu pouze členského státu, který ji provádí, ale všech členských států jako celku (bod 6). Dokument je tak v současné době jediným základním stavebním kamenem ochrany hranic EU a vede ke konsolidaci úpravy v jednotlivých státech.⁴

d) Informační systém

Informační systém (dále jen „IS“) lze chápat jako systém vzájemně propojených informací a procesů, které s těmito informacemi pracují. Přičemž pod pojmem procesy rozumíme funkce, které zpracovávají informace do systému vstupující a transformují je na informace ze systému vystupující. Zjednodušeně můžeme říci, že procesy jsou funkce zabezpečující sběr, přenos, uložení, zpracování a distribuci informací. Pod pojmem informace pak rozumíme data, která slouží zejména pro rozhodování a řízení v rozsáhlejší systém. Celkově tedy můžeme říci, že IS je softwarové vybavení firmy, které je schopné na základě zpracovávaných informací řídit procesy podniku nebo poskytovat tyto informace řídicím pracovníkům tak, aby byli

² EVROPSKÁ KOMISE. *Evropská unie: Co je a co dělá* [online] Evropská unie, 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/cs>.

³ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva - Prizmatem Lisabonské smlouvy*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-889-5. s. 170.

⁴ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury FRONTEX v ní*. Praha: Masarykova universita, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7. s. 76.

schopni vykonávat řídicí funkce, mezi které patří zejména plánování, koordinace a kontrola veškerých procesů firmy.⁵

Informační systém se skládá z technických prostředků, programových prostředků, organizačních prostředků a lidské složky.⁶

e) Vnitřní hranice

Vnitřními hranicemi jsou:

- a) společné pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic,
- b) letiště členských států pro vnitřní lety,
- c) námořní, říční a jezerní přístavy členských států pro pravidelná trajektová spojení.⁷

f) Vnější hranice

pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic, a jejich námořní hranice a letiště, říční přístavy, námořní přístavy a jezerní přístavy, pokud nejsou vnitřními hranicemi.⁸

g) Hraniční kontrola

Hraniční kontrolou se rozumí kontrola cizince provedená na hraničním přechodu v souvislosti s jeho zamýšleným nebo již uskutečněným přechodem státních hranic. Jedná se o organizovanou, kontrolní a plánovanou činnost Služby cizinecké policie, která je prováděna na základě mezinárodních smluv, zákona a interních normativních aktů.⁹

h) Kontrola druhé kontrolní linie

Kontrola, kterou lze provést na jiném, speciálně určeném místě policisty, kteří jsou zařazení na služebním místě druhé kontrolní linie. Kontrola je důkladnější za pomoci speciální techniky dalších informačních systémů, než při běžné hraniční kontrole.

⁵ MASARYKOVA UNIVERSITA FAKULTA INFORMATIKY. *Pojem informačního systému* [online] FI MU [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.fi.muni.cz/~smid/mis-infsys.htm>.

⁶ KRAJČÍK, Vladimír. *Informační systémy I*. Ostrava: Vysoká škola podnikání, 2005. ISBN 80-86764-24-9. s. 66.

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 399/2016, čl. 2/1, s. 7.

⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 399/2016, čl. 2/2, s. 7.

⁹ KURŽEJA, Jan. *Cizinecká policie a evropské právo*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-272-0. S. 33.

i) Nelegální migrace

Jako nelegální migraci je třeba vnímat nejen neoprávněný vstup na území státu či jeho neoprávněné opuštění, ale také neoprávněný pobyt na území nebo pobyt v rozporu s účelem, pro který bylo vydáno pobytové oprávnění. Nelegální migrace je extrémně dynamickou oblastí s malou možností odhadu vývoje, která vyžaduje flexibilní a důsledný přístup jak ve vztahu k potírání nelegální migrace, tak ve vztahu k návratům cizinců nelegálně pobývajících na našem území.¹⁰

j) Azyl

Mezinárodní ochrana je zastřešujícím pojmem pro azyl a doplňkovou ochranu. Jde o ochranu, která může být poskytnuta cizincům pobývajícím na území České republiky, kteří se nemohou vrátit do své země. A to z důvodů přesně uvedených v zákoně č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.¹¹

„Institut azylu byl znám již v dávné minulosti, kdy měl ale nejprve náboženskou povahu a byl udělován pachatelům trestných činů, nikoliv osobám politicky pronásledovaným. Postupně se ale ustálil azyl území, udělovaný politicky pronásledovaným osobám.“¹²

k) Cestovní doklad

Veřejná listina opravňující občana k překračování státních hranic České republiky (dále jen „hranice“) přes hraniční přechod, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána, (dále jen „mezinárodní smlouva“). K překročení hranice s členským státem Evropské unie lze jako cestovní doklad použít i občanský průkaz.¹³

l) Dlouhodobý pobyt

Dlouhodobým pobytem se rozumí setrvání na území cizího státu po dobu delší 90 dní a případně je možné ho na žádost prodloužit a po stanovené době získat i povolení k trvalému pobytu. Pobytovými tituly jsou dlouhodobé vízum, povolení k dlouhodobému

¹⁰ MINISTERSTVO VNITRA. *Často kladené otázky* [online] 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-casto-kladene-dotazy-casto-kladene-dotazy.aspx>.

¹¹ POLITICKÝ SLOVNÍK. *Mezinárodní ochrana: Azyl a doplňková ochrana* [online] 2021 Politický slovník [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.politicky-slovník.cz/mezinarodni-vztahy/azyl-a-mezinarodni-ochrana/>

¹² POŘÍZEK, Pavel, JÍLEK, Dalibor, ed. *Společný evropský azylový systém: transpozice směrnice*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2008. ISBN 978-80-254-3615-8. s. 20.

¹³ ČESKO. Zákon číslo 329/1999 Sb. o cestovních dokladech § 2. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>.

pobytu a povolení k přechodnému pobytu pro rodinné příslušníky občanů EU na základě pobytové karty.¹⁴

m) Biometrická zařízení

Biometrie umožňuje identifikaci lidí na základě jedinečných charakteristik. Příklady zahrnují skenování otisku prstu, skenování duhovky a rozpoznávání hlasu. Biometrická zařízení využívají technologii k zachycení a zpracování tohoto typu informací. Taková zařízení lze nalézt na letištích, vládních budovách a donucovacích orgánech.¹⁵

¹⁴ ČIŽINSKÝ, Pavel. *Cizinecké právo*. Praha: Linde, 2012. ISBN: 978-80-7201-887-1. s. 30.

¹⁵ NATINBAG.COM. *Co jsou to biometrická zařízení* [online] Natinbag [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.netinbag.com/cs/science/what-are-biometric-devices.html>.

3. PŘEHLED INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ, BIOMETRICKÁ IDENTIFIKACE V HRANIČNÍ KONTROLE A IDENTIFIKACE OSOB

V této části práce budou přiblíženy nejvíce používané a stěžejní systémy a aplikace, které jsou používány službou cizinecké policie při zabezpečování ochrany vnějších hranic na mezinárodních letištích, zejména na největším letišti Letiště Václava Havla v Praze. Bude přiblíženo jejich použití v policejní praxi, kdy pomáhají službu vykonávajícímu policistovi při hraniční kontrole osob. A také bude provedena analýza zvyšujícího se počtu odbavených osob a podílu odhalené nelegální migrace za přispění těchto technologií.

Samotné použití informačních systémů při hraniční kontrole je dané zákonem, a to zejména zákone č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a dále pak blíže specifikováno vnitřními předpisy Policie, které stanoví jakým způsobem a za jakých podmínek který systém využít, aby byl dodržen legální postup.¹⁶

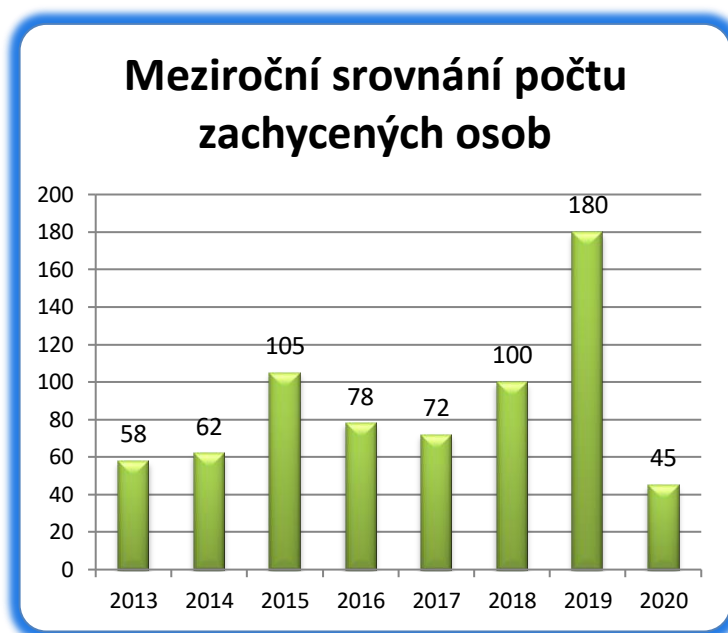
Graf číslo 1. -Meziroční srovnání počtu odbavených osob¹⁷

¹⁶ KRAJČÍK, Vladimír. *Informační systémy I*. Ostrava: Vysoká škola podnikání, 2005. ISBN 80-86764-24-9. s. 66.

¹⁷ Interní materiály Služby cizinecké policie

Graf číslo 2. -Meziroční srovnání počtu zachycených osob¹⁸

3.1 Informační systémy

Je nutno zmínit, že informační systémy, které jsou v gesci Služby cizinecké policie, včetně těch, které sama vyvíjí za pomoci externích firem, jsou převážně jakými si „dotazovacími nástroji“, pomocí kterých se dotazuje do jiných příslušných databází, které není hodno v rámci veřejnosti práce zmiňovat, čímž se ještě více zefektivní celý proces kontroly osoba a je větší možnost odhalení trestné činnosti, nejen přímo páchané, ale i spáchané v minulosti příslušnou osobou, či spojení jiných přečinů. A to nejen na území České republiky, ale i v rámci celé Evropské unie, potažmo Schengenského prostoru.

3.1.1 SIS II – Schengenský informační systém

Provoz tohoto systému upravuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání schengenského informačního systému druhé generace (dále jen „SIS II“).

¹⁸ Interní materiály Služby cizinecké policie

SIS je sdílená databáze, kterou využívají členské státy schengenského prostoru a která obsahuje především záznamy ohledně: nežádoucích osob, trestně stíhaných osob, pohřešovaných osob, obžalovaných osob, zcizených předmětů a majetku (např. automobilů, zbraní, osobních dokladů, padělaných platidel aj).¹⁹

SIS II představuje druhou, technicky vyspělejší, generaci SIS a nabídne některé nové funkce jako například využití biometrických prvků (fotografie, otisky prstů). Kromě toho bude přímo obsahovat evropský zatýkací rozkaz, čímž odpadne jeho zasílání mezi justičními orgány poštou. SIS II je také kapacitně přizpůsoben zvýšeným nárokům na své fungování.

Schengenský informační systém v současné době obsahuje více než 46 milionů záznamů (ještě v polovině roku 2007 byl objem záznamů jen 16 milionů). Největší část databáze zahrnuje záznamy k hledaným odcizeným nebo ztraceným dokladům (jen ČR jich má v systému téměř 2 miliony). Podíl hledaných osob je poměrně malý, což je způsobeno tím, že prostřednictvím SIS se hledané a pohřešované osoby daří velmi rychle vypátrat. V některých případech jsou v databázi pohřešované a hledané osoby vedeny pouze několik hodin. (Příkladem může být nedávné vypátrání člověka trpícího schizofrenií, který představoval riziko pro sebe i okolí, a který byl díky SIS nalezen v SRN během jediného dne – více viz <http://www.policie.cz/clanek/rychle-a-uspesne-vypatrani-nemocneho-muze.aspx>).

Se spuštěním SIS II byl ukončen provoz první generace tohoto systému, ke kterému se Česká republika připojila 1. září 2007 a jehož prostřednictvím doposud velice efektivně spolupracovala s dalšími státy připojenými do systému.

V souvislosti s přechodem na SIS II na něj také přechází komunikace centrální SIRENE, národních ústředních útvarů pro mezinárodní pátrání a policejní spolupráci v Schengenu. Centrály SIRENE řeší veškeré zásahy na záznamy v SIS. Česká centrála SIRENE, která je součástí Odboru mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia ČR, řešila za pět a půl roku stávajícího SIS přes 43 tisíc zásahů na hledané osoby, pohřešované děti nebo odcizená vozidla. Pracovníci centrály SIRENE očekávají, že SIS II přinese další nárůst vypátrávaných osob a věcí.

¹⁹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Schengenský informační systém* [online] MZV ČR [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: https://www.mzv.cz/ulaanbaatar/cz/konzularni_informace/vizove_informace_pro_cizince_1/kratkodobe_izum/schengensky_informacni_system/schengensky_informacni_system.html.

Česká republika sehrála mimo jiné klíčovou roli při obnovení projektu v roce 2009 za českého předsednictví EU a její experti se na přípravě projektu podíleli, za což je Česká republika na evropské úrovni velice oceňována.²⁰

Schengenský informační systém druhé generace (SIS II) sestává z centrálního systému obsahující databázi, jednotného vnitrostátního rozhraní (NI-SIS) a vnitrostátního systému (N. SIS II) v každém členském státě, které komunikují s centrálním SIS II.

I když se jedná o jeden z nejvytěžovanějších systémů, nejsou s chodem tohoto systému téměř žádné potíže.

3.1.2 VIS – Vízový informační systém

Provoz tohoto systému upravuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (dále jen „VIS“) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS).

Technologie mohou hrát klíčovou roli při zlepšování a posilování vnějších hranic. V posledních letech EU vyvíjí rozsáhlé systémy pro sběr, zpracování a sdílení informací týkajících se správy vnějších hranic. Jedním z těchto nástrojů je Vízový informační systém, který podporuje provádění společné vízové politiky EU.

Vízový informační systém (VIS konsolidovaná verze) umožňuje schengenským státům vyměňovat si údaje o vízech. Skládá se z centrálního systému a komunikační infrastruktury, která propojuje tento centrální systém s vnitrostátními systémy. VIS spojuje konzuláty v zemích mimo EU a na všech hraničních přechodech států Schengenu. Zpracovává údaje a rozhodnutí týkající se žádostí o krátkodobá víza k návštěvě nebo k průjezdu schengenským prostorem. Systém může provádět biometrické párování, zejména otisků prstů, pro účely identifikace a ověření.

Účel systému je v usnadnění kontrol a udělování víz: VIS umožňuje pohraniční strážní ověřit, zda osoba, která vízum předkládá, je jejím oprávněným držitelem, a identifikovat osoby nalezené na schengenském území bez žádných nebo podvodných dokladů. Používání biometrických údajů k potvrzení totožnosti držitele víza umožňuje

²⁰ MINISTERSTVI VNITRA ČR. *Zpravodajství: Co je Schengenský informační systém* [online] 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/clanek/schengensky-informacni-system-sis-ii-spusten.aspx>.

rychlejší, přesnější a bezpečnější kontroly. Systém rovněž usnadňuje proces vydávání víz, zejména pro časté cestující.

Boj proti zneužívání: I když se velká většina držitelů víz je v dobré víře, ke zneužívání může také dojít. Například VIS pomáhá v boji a prevenci podvodného chování, jako je „nákup víz“ (tj. Postup podávání dalších žádostí o víza do jiných států EU, pokud bude první žádost zamítnuta).

Ochrana cestujících: Biometrická technologie umožňuje detekci cestujících pomocí cestovních dokladů jiné osoby a chrání cestující před krádeží identity.

Pomoc při podávání žádostí o azyl: VIS usnadňuje určení, který stát EU je odpovědný za posouzení žádosti o azyl, a posuzování těchto žádostí.

Posílení bezpečnosti: VIS pomáhá při prevenci, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů.

Od osob žádajících o vízum se shromažďuje 10 otisků prstů a digitální fotografie. Tyto biometrické údaje spolu s údaji poskytnutými ve formuláři žádosti o vízum se zaznamenávají do zabezpečené centrální databáze.

Otisky prstů nejsou vyžadovány od dětí mladších 12 let nebo od lidí, kteří fyzicky nemohou snímky prstů poskytovat. Části cestující do schengenského prostoru nemusí pokaždé, když žádají o nové vízum, podávat nové snímky prstů. Jakmile jsou skeny prstů uloženy ve VIS, mohou být znovu použity pro další žádosti o víza po dobu 5 let.

Na vnějších hranicích schengenského prostoru lze srovnávat skeny prstů držitele víza s těmi, které jsou uloženy v databázi. Neshoda neznamena, že vstup bude automaticky odmítnut - povede to pouze k dalším kontrolám identity cestovatele.

Jako schengenský nástroj se VIS vztahuje na všechny státy Schengenu (Dánsko se rozhodlo jej implementovat). Za provozní řízení systému VIS odpovídá Agentura EU pro rozsáhlé informační systémy, agentura eu-LISA.

Příslušné vízové orgány mohou nahlédnout do VIS za účelem posouzení žádostí a rozhodnutí s nimi souvisejících.

Orgány odpovědné za provádění kontrol na vnějších hranicích a na vnitrostátních územích mají přístup k prohledávání VIS za účelem ověření totožnosti osoby, pravosti

víza nebo toho, zda daná osoba splňuje podmínky pro vstup, pobyt nebo pobyt pobývajících na vnitrostátních územích.

Azylové orgány mají přístup k vyhledávání ve VIS pouze za účelem určení státu EU odpovědného za posouzení žádosti o azyl.

Ve zvláštních případech mohou vnitrostátní orgány a Europol požadovat přístup k údajům vloženým do VIS za účelem prevence, odhalování a vyšetřování teroristických a trestných činů.

Přístup k údajům VIS je omezen na oprávněné pracovníky při plnění jejich úkolů. Musí zajistit, aby bylo používání údajů VIS omezeno na to, co je nezbytné, vhodné a přiměřené pro plnění jejich úkolů.

Data jsou ve VIS uchovávána po dobu pěti let. Tato retenční doba začíná dnem uplynutí platnosti uděleného víza, dnem přijetí negativního rozhodnutí nebo dnem přijetí rozhodnutí o změně uděleného víza. Kdokoli má právo být informován o svých údajích ve VIS. Kdokoli může požádat o opravu nepřesných údajů o něm a odstranění nezákonně zaznamenaných údajů.

Každý stát EU musí vyžadovat, aby vnitrostátní dozorový úřad sledoval zákonnost zpracování osobních údajů danou zemí.²¹

Systém VIS se nepotýká s nějakými zásadními výpadky nebo nedostatky. Problémy jsou spíše na straně určitých konzulátů vydávajících vízové štítky pomocí tohoto systému. Konkrétně se například jedná o špatně zadané údaje anebo špatně nastavený tisk, což následně způsobí problémy při samotné hraniční kontrole osoby.

3.1.3 EURODAC

Provoz toho systému upravuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 603/2013 ze dne 26. 6. 2013 o zřízení systému EURODAC (dále jen „EURODAC“) pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení EU č. 604/2013.

²¹ EUROPEAN COMMISSION. *VIS – Visa Information System* [online] European Commission [cit. 2021-03-13]. Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-information-system_en.

Některé informace obsahuje rovněž Dublinské nařízení č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států a Směrnice č. 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany.

Když do Evropské unie přicházejí žadatelé o azyl, potřebují přistěhovalecké úřady vědět, který z 25 členských států by se měl jejich žádostmi zabývat. Od roku 2003 pomáhá v této části azylového řízení i jedinečná nová technologie.

EURODAC je evropská databáze otisků prstů zkoncipovaná s jediným cílem: identifikovat žadatele o azyl. Všem žadatelům starším 14 let jsou nyní odebírány otisky prstů, což představuje součást běžného azylového řízení – týká se všech žadatelů, v EU i mimo ni. Otisky prstů jsou v digitální formě posílány do centrály při Evropské komisi, kde jsou automaticky porovnávány s otisky, jež byly do databáze zařazeny již dříve.

Tento postup umožňuje úřadům zjistit, zda žadatelé přijeli do EU bez potřebných dokladů a zda se o azyl již v některém jiném členském státě v minulosti neucházeli. Tento automatizovaný systém pro identifikaci otisků prstů je prvním svého druhu v EU a používá se od 15. ledna 2003. V provozu je ve všech členských státech s výjimkou Dánska, a navíc se k němu připojily Norsko a Island – tyto státy rovněž podepsaly nařízení o EURODAC. Systém pomáhá urychlit vyřizování žádostí o azyl, protože skutečné uprchlíky nasměruje na ty země, které by se jejich případem měly zabývat, a současně také zabraňuje osobám, které by žádosti o azyl chtěly zneužívat, aby se obracely na další členské státy poté, kdy byla jejich žádost v jedné zemi odmítnuta, nebo aby systém zatěžovaly opakovaným podáváním žádostí.

Když některá účastnická země pošle soubor otisků prstů do EURODAC, okamžitě se doví, zda se tyto otisky shodují s některými, které již v databázi jsou. Tato země poté může rozhodnout, zda uchazeče či uchazečku pošle zpět do země, do které tato osoba původně přijela či kde požádala o azyl a jejímž úřadům náleží rozhodnutí o právu pobytu uchazeče. Jinak případ vyřídí ta země, která otisky předložila.

Do tohoto systému jsou zabudovány pojistky zajišťující ochranu lidských práv a občanských svobod. Otisky prstů jsou použity výhradně k účelu azylového řízení a nejsou

k nim připojovány žádné další osobní údaje. Odebírání otisků prstů je prováděno v souladu s postupy stanovenými v Evropské úmluvě o lidských právech a v Úmluvě Spojených národů o právech dítěte. Otisky prstů žadatelů o azyl zůstávají v databázi uloženy maximálně deset let, a jsou automaticky vymazány po uplynutí této doby, nebo jakmile žadatel v některé členské zemi získá občanství. V případě nelegálního vstupu jsou uchovávány pouze po dobu dvou let.

Způsob, jakým EURODAC pomáhá úřadům při identifikaci ilegálních přistěhovalců, se řídí jasnými pravidly. Pokud účastnická země zjistí, že určitá osoba pobývá na jejím území bez řádného povolení, má právo odebrat otisky prstů a poslat je do centrály. Ukáže-li se, že dotyčná osoba již o azyl v jiné členské zemi žádala, může být poslána zpět, aby se její žádostí zabývala tato země. Za těchto okolností jsou však otisky prstů použity pouze pro jednorázovou kontrolu a nejsou uloženy do centrály.

Pro větší ochranu před zneužitím systému EURODAC má každá účastnická země nezávislý dozorčí úřad monitorující způsob, jakým jsou údaje používány. Za kontrolu činnosti centrály zodpovídá Evropský kontrolor pro ochranu údajů (European Data Protection Supervisor), jenž zabezpečuje, že nedochází k porušování práv žadatelů o azyl.

Komise nakonec vypracovává výroční zprávu o činnosti centrály EURODAC. První zpráva zveřejněná v květnu 2004 konstatovala, že EURODAC by měl postupně napomoci zavést přehlednější a hospodárné řízení azylových toků v rámci členských států.

Vzhledem ke svobodě pohybu, která nyní v EU existuje, je společná azylová politika Evropské unie nezbytností. Mezi členskými státy existuje minimální hraniční kontrola, lidé mohou bez překážek volně cestovat z jednoho členského státu EU do druhého. Pokud by některé vlády zavedly přísnější pravidla, uprchlíci by se snažili zaměřovat na ty země, kde by jejich žádost o azyl měla největší šanci na úspěch, což by vytvořilo nežádoucí nerovnováhu.

Dublinká úmluva z roku 1990 položila základy této společné politiky, a v roce 1991 se ministři dohodli na zavedení systému EURODAC. V prosinci 2000 vstoupilo nařízení o EURODAC v platnost, a v roce 2003 byly v nařízení „Dublin II“, jenž nahradilo Dublinkou úmluvu, zformulovány podrobnosti celoevropské spolupráce

zaměřené na způsob, kterým se stanoví příslušný členský stát odpovědný za vyřizování žádosti o azyl.²²

Tento systém se ovšem nepoužívá k hraniční kontrole v rámci první kontrolní linie, ale je využíván až následně, převážně jako součást řízení při žádosti o mezinárodní ochranu, ať se jedná o imigranta, emigranta, anebo uprchlíka.²³

V tomto případě se jedná o poměrně starý, přesto dostačující systém, který funguje naprosto bez problémů a to i v kombinaci s více jak patnáctiletou technikou, kterou je přístroj AFIS 2000, pomocí kterého se otisky snímají elektronicky.

3.1.4 EES - Systém vstupu a výstupu

Provoz toho systému upravuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226 ze dne 30. listopadu 2017, kterým se zřizuje Systém vstupu/výstupu (dále jen „EES“) pro registraci údajů o vstupu a výstupu a údajů o odepření vstupu, pokud jde o státní příslušníky třetích zemí překračující vnější hranice členských států, kterým se stanoví podmínky přístupu do systému EES pro účely vymáhání práva a kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 767/2008 a (EU) č. 1077/2011.

Systém vstupu / výstupu je nový systém, který bude v blízké budoucnosti zaveden Evropskou unií, plánované nasazení je v květnu 2022.

Hlavním účelem založení systému EES je registrace údajů o vstupu a výstupu státních příslušníků třetích zemí (při krátkodobém pobytu) překračujících vnější hranice členských států EU s cílem posílit a chránit vnější hranice schengenského prostoru a zajistit a zvýšit bezpečnost pro své občany.

Hlavní cíle tohoto systému jsou:

- Modernizovat správu vnějších hranic zlepšením kvality a účinnosti kontrol na vnějších hranicích schengenského prostoru.

²² EUROSKOP. *EURODAC* [online] 2005-2021 Vláda České republiky [cit. 2021-03-13]. Dostupné z WWW: http://www.euroskop.cz/gallery/2/683-eurodac_20_09_04_cs_1.pdf.

²³ ROSKOVÁ, Lenka, ZÁLESKÁ Veronika a VACKOVÁ Jitka. *Lidská práva v oblasti migrace a integrace menšin i imigrantů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2019. 108 s. ISBN 978-80-7394-764-4. s. 12.

- Pomáhat členským státům zabývajícím se stále se zvyšujícím počtem cestujících do EU, aniž by bylo nutné zvyšovat počet příslušníků pohraniční stráže.
- Pomáhat při identifikaci státních příslušníků třetích zemí, kteří nesplňují podmínky vstupu.
- Omezit nelegální migraci systematickou identifikací a řešením fenoménu překročení povolené délky pobytu.
- Umožnit elektronickou kontrolu odepření vstupu.
- Umožnit automatizaci hraničních kontrol u státních příslušníků třetích zemí.
- Usnadnit správu migračních toků.
- Přispívat k boji proti terorismu a závažné trestné činnosti.
- Zajistit vysokou úroveň vnitřní bezpečnosti.
- Informovat státní příslušníky třetích zemí o délce jejich povoleného pobytu.
- Boj proti podvodům s totožností a zneužívání cestovních dokladů.
- Přispívat k prevenci, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů nebo jiných závažných trestných činů.

Systém EES se bude vztahovat na všechny státní příslušníky třetích zemí cestující do schengenského prostoru pro všechny typy účelů, a to jak pro krátkodobé, tak pro dlouhodobé pobyty, včetně státních příslušníků těch zemí, kteří spadají pod program osvobození od vízové povinnosti, Nepodléhají vízovému režimu. Systém se rovněž vztahuje na ty, kterým byl odepřen vstup pro krátkodobé návštěvy schengenského prostoru.

Do systému EES budou mít přístup pouze řádně zmocnění zaměstnanci vnitrostátních orgánů každého členského státu pro zadávání, úpravy, mazání a prohlížení údajů. Těmito mohou být pohraniční orgány, vízové orgány a imigrační orgány. Před konečným zřízením systému EES budou členské státy Schengenu muset poskytnout agentuře eu-LISA seznam těchto orgánů.

Členské státy budou k údajům systému EES přistupovat za účelem prevence, odhalování nebo vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů.

Za vývoj a provoz systému EES bude odpovědná Agentura eu-LISA.

EES se bude skládat z ústředního systému a každý z členských států bude mít vlastní národní jednotné rozhraní (NUI) připojené k centrálnímu systému prostřednictvím zabezpečené a šifrované komunikační infrastruktury.

Zabezpečený komunikační kanál bude propojovat ústřední systém EES a ústřední systém VIS.

Webová služba - prostřednictvím které mohou státní příslušníci třetích zemí cestující do schengenského prostoru zkontrolovat, kolik dní ještě mohou na schengenském území zůstat.

V systému EES budou zaregistrovány následující údaje o každém cestujícím ze třetí země vstupujícím do kterékoli ze zemí schengenského prostoru:

- obraz obličeje,
- osobní data: rodinné příjmení, křestní jméno nebo jména, datum narození státní příslušnost nebo státní příslušnosti, pohlaví,
- údaje o cestovním dokladu (dokladech),
- typ a číslo cestovního dokladu (dokladů),
- třípísmenový kód vydávající země cestovního dokladu (dokladů),
- datum vypršení platnosti cestovního dokladu (dokladů).

Soubor obsahující výše uvedené údaje bude vytvořen pro každého cestujícího vstupujícího do schengenského prostoru.

Pokud jde o státní příslušníky třetích zemí, kteří potřebují vízum pro krátkodobé návštěvy schengenského prostoru, budou do systému vstupu / výstupu při vstupu těchto osob do schengenského prostoru zadány následující informace:

- datum a čas vstupu / výstupu,

- hraniční přechod vstupu / výstupu,
- orgán, který povolil vstup / výstup,
- číslo vízového štítku pro krátkodobý pobyt, včetně třípísmenného kódu vydávajícího členského státu, typu krátkodobého víza, konečného data maximální délky pobytu povoleného krátkodobým vízem data ukončení platnosti krátkodobého víza,
- informace o tom, že krátkodobé vízum bylo uděleno s omezenou územní platností.

U státních příslušníků třetích zemí bez vízové povinnosti budou v systému EES registrovány následující informace:

- datum a čas vstupu / výstupu,
- hraniční přechod vstupu / výstupu,
- orgán, který povolil vstup / výstup,
- dávat otisky prstů (děti mladší 12 let jsou z tohoto požadavku osvobozeny).

Všechna velvyslanectví nebo jiné orgány odpovědné za udělování schengenských víz se při zpracování žádosti o vízum budou dotazovat do systému EES. Před přijetím rozhodnutí o zrušení, zrušením nebo prodloužením doby platnosti uděleného víza by měli rovněž ověřovat údaje v systému EES.

Vízovým orgánům bude umožněn přístup do systému EES přímo z VIS za účelem přístupu k jakýmkoliv z následujících údajů o cestujícím:

- fotografie,
- osobní data,
- údaje o cestovním dokladu (dokladech),
- číslo vízového štítku pro krátkodobý pobyt, včetně třípísmenného kódu vydávajícího členského státu,
- data otisku prstu nebo data otisku prstu v kombinaci s obrázkem obličeje,

- záznamy o vstupu / výstupu, které zahrnují jakékoliv odmítnutí vstupu.²⁴

3.1.5 ETIAS – Evropský systém pro cestovní informace a povolení

Níže zmíněné informace vycházejí z Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226.

Dne 5. září 2018 Rada přijala nařízení, kterým se zřizuje evropský systém pro cestovní informace a povolení (dále jen „ETIAS“). Právní postupy pro přijetí systému ETIAS byly zahájeny v roce 2016 a očekává se, že systém bude spuštěn 1. ledna 2022. Úplně účinný a závazný pro cestující však bude až na konci roku 2022.

Jedná se o zcela elektronický systém, který se svým způsobem podobá americkému elektronickému systému pro cestovní povolení (ESTA), který slouží podobnému účelu.

Systém ETIAS je významným nástrojem pro posílení ochrany vnějších hranic EU a evropských občanů. Umožní identifikovat osoby, které mohou představovat bezpečnostní hrozbu, ještě předtím, než vstoupí do Evropské unie, a odeprít jim povolení cestovat.

Systém se bude vztahovat na státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou osvobozeni od vízové povinnosti. Tyto osoby budou muset před cestou získat cestovní povolení prostřednictvím žádosti podané on-line. U každé žádosti bude žadatel muset uhradit poplatek za cestovní povolení ve výši 7 eur.

Informace uvedené v každé žádosti budou automaticky zpracovány, srovnány s databázemi EU a příslušnými databázemi Interpolu, aby byly zjištěny případné důvody, na jejichž základě by mělo být vydání cestovního povolení zamítnuto. Nebudou-li zjištěny žádné záznamy nebo prvky vyžadující další šetření, cestovní povolení bude automaticky a urychleně vydáno. Očekává se, že tomu tak bude u většiny žádostí.

ETIAS projde podrobnou bezpečnostní kontrolou každého žadatele, aby se zjistilo, zda je mu povolen vstup do kterékoli země schengenského prostoru. Zatímco

²⁴ SCHENGEN VISA INFO. *Entry/exit system* [online] 2013 - 2020 SchengenVisaInfo.com [cit. 2021-03-13]. Dostupné z WWW: <https://www.schengenvisainfo.com/entry-exit-system-ees>.

občané zemí, kteří nepotřebují vízum pro cestovní účely do 90 dnů v EU, nepotřebují projít dlouhým procesem podávání žádostí o vízum, ETIAS zajistí, aby tito lidé nepředstavovali bezpečnostní hrozbu. Tento systém cestovních povolení bude shromažďovat, sledovat a aktualizovat nezbytné informace týkající se návštěvníků, aby se zjistilo, zda je pro ně bezpečný vstup do schengenských zemí.²⁵

Informace uvedené v každé žádosti budou automaticky zpracovány, srovnány s databázemi EU a příslušnými databázemi Interpolu, aby byly zjištěny případné důvody, na jejichž základě by mělo být vydání cestovního povolení zamítnuto. Nebudou-li zjištěny žádné záznamy nebo prvky vyžadující další šetření, cestovní povolení bude automaticky a urychleně vydáno. Očekává se, že tomu tak bude u většiny žádostí.

Bude-li určitý záznam nebo prvek vyžadující další šetření zjištěn, žádost manuálně zpracují příslušné orgány. V takovém případě ústřední jednotka ETIAS nejprve zkontroluje, zda údaje uvedené v žádosti odpovídají údajům v nalezeném záznamu. Je-li tomu tak nebo přetrvávají-li pochybnosti, zpracuje žádost manuálně národní jednotka ETIAS příslušného členského státu. Žádost, k níž byl nalezen záznam, bude kladně vyřízena nebo zamítnuta do 96 hodin od podání. V případě, že byly vyžádány doplňující informace, bude žádost kladně vyřízena nebo zamítnuta do 96 hodin od okamžiku, kdy byly tyto informace dodány.

Letečtí a námořní dopravci budou muset před nástupem cestujících zkontrolovat, zda státní příslušníci třetích zemí, na něž se požadavek cestovního povolení vztahuje, platné cestovní povolení skutečně mají. Po třech letech od zavedení systému ETIAS se bude tato povinnost vztahovat také na mezinárodní dopravce přepravující skupiny cestujících po souši v dálkových autobusech.

Cestovní povolení nebude automaticky opravňovat ke vstupu nebo pobytu; konečné rozhodnutí činí příslušník pohraniční stráže.²⁶

²⁵ SCHENGEN VISA INFO. *ETIAS* [online] 2013 - 2020 SchengenVisaInfo.com [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.schengenvisa.info.com/etias>.

²⁶ RADA EVROPSKÉ UNIE. *Evropský systém pro informace a povolení (ETIAS)* [online] Evropská unie, 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2018/09/05/european-travel-information-and-authorisation-system-etias-council-adopts-regulation>.

3.1.6 EUROSUR – Evropský systém ochrany hranic

Provoz toho systému upravuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1052/2013 ze dne 22. října 2013, kterým se zřizuje Evropský systém ostrahy hranic (Eurosur).

Evropský systém ostrahy hranic (dále jen „EUROSUR“) je víceúčelový systém spolupráce mezi členskými státy EU a agenturou Frontex za účelem zlepšení situačního povědomí a zvýšení schopnosti reakce na vnějších hranicích. Cílem je předcházet přeshraniční trestné činnosti a nelegální migraci a přispět k ochraně životů migrantů.

Zahrnuje všechny země schengenského prostoru a Bulharsko, Rumunsko a Chorvatsko.

Podle nařízení o systému Eurosur má každý členský stát národní koordinační centrum (dále jen „NCC“), které koordinuje a vyměňuje si informace mezi všemi orgány odpovědnými za ostrahu vnějších hranic, jakož i s ostatními národními koordinačními středisky a agenturou Frontex.

Členský stát udržuje svůj vnitrostátní situační obraz, který poskytuje přehled situace na jeho vnější hranici, včetně probíhajících událostí a rozmístěných prostředků, jakož i příslušné základní informace a analýzy.

Frontex udržuje evropský situační obraz a společný předhraniční zpravodajský obraz, který obsahuje informace o situaci na evropských hranicích a v předhraničním prostoru. Tyto informace jsou k dispozici všem členským státům EU. Sousední členské státy dále navzájem sdílejí situační obraz svých sousedních úseků vnějších hranic.

Takto Eurosur umožňuje členským státům rychlou výměnu informací, zajištění nezbytné spolupráce a společnou reakci na výzvy. Kromě toho je agentura Frontex odpovědná za koordinaci takzvaného společného používání nástrojů dozoru: členské státy mohou požádat o pomoc agentury Frontex při selektivním monitorování oblastí nebo plavidel zájmu pro účely Eurosur pomocí nástrojů, jako jsou satelitní snímky nebo systémy hlášení lodí. To lze použít k odhalení případů nelegální migrace nebo přeshraniční trestné činnosti, ale také k vyhledání lodi v nouzi.²⁷

²⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *Migration a Home Affairs* [online] European Commission [cit. 2021-03-18]. Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/border-crossing/eurosur_en

3.1.7 Systém údajů o cestujících - Jmenná evidence cestujících (PNR)

Provoz toho systému upravuje Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Jmenná evidence cestujících (dále jen „PNR“) obsahuje osobní údaje, které poskytují cestující a shromažďují a uchovávají letečtí dopravci. K těmto údajům patří například jména cestujících, termíny cest, itineráře, zvolená sedadla, údaje o zavazadlech, kontaktní údaje a způsob platby.

Tento systém se nevyužívá přímo pro hraniční kontrolu, ale napomáhá odhalování přeshraniční trestné činnosti orgánům vymáhající právo při trasování osob zájmových (tj. potencionálně nebezpečných) letů.

Co jsou PNR data:

PNR data (Passenger Name Record, tj. údaje jmenné evidence cestujících) jsou údaje z rezervačních a odbavovacích systémů leteckých dopravců (např. jméno a příjmení, datum rezervace, datum zamýšlené cesty, adresa, informace o způsobech platby, informace o cestovní agentuře, informace o zavazadlech atd. Blíže viz přílohu I směrnice). Letecké společnosti s těmito daty již nyní pro komerční účely pracují. Nové je tedy využívání těchto dat orgány vymáhajícími právo. Policie ČR již dlouhodobě pracuje s tzv. API daty (Advance Passenger Information), což jsou předběžné údaje o cestujících. API data obsahují např. jméno a příjmení každého cestujícího, jeho datum narození, státní příslušnost, a druh a číslo cestovního dokladu, jímž osoba prokazuje svoji totožnost. PNR data umožní v dostatečném předstihu posoudit cestujícího z bezpečnostního hlediska, což bezpečnostním složkám napomůže v účinnějším boji s terorismem a závažnou trestnou činností, tak jak je definována v příloze č. 2 směrnice. Mezi akcentované přínosy tohoto opatření je např. boj s fenoménem tzv. zahraničních bojovníků či odhalování obchodů s lidmi. Transpozice do českého právního státu ještě není ukončena, navrhuje se změny např. zákonů o Policii ČR a civilním letectví.²⁸

Analýza údajů PNR umožní automatizované zpracování údajů z rezervačních a odbavovacích systémů leteckých dopravců, které budou moci využívat orgány v boji proti terorismu a závažné trestné činnosti. Systém bude sloužit ke ztotožnění osob, které mohou

²⁸ POLICIE ČR. *Národní kontaktní bod pro terorismus* [online] 2021 Policie ČR [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>.

být zapojeny do teroristického trestného činu či jiného závažného trestného činu, k identifikaci neznámých osob nebo ke zpětnému dohledání vazeb mezi cestujícími a jejich pohybu.

A proč konkrétně jmenná evidence cestujících vznikla? Jelikož k organizované trestné činnosti a teroristické činnosti se často využívají cesty do zahraničí. V reakci na zrušení kontrol na vnitřních hranicích na základě Schengenské úmluvy stanoví EU výměnu osobních údajů mezi donucovacími orgány. Systém PNR doplňuje již existující nástroje pro potírání přeshraniční trestné činnosti. Zpracování údajů PNR umožňuje donucovacím orgánům odhalit osoby, které nejsou podezřelé z trestné činnosti nebo terorismu, dříve, než specifická analýza údajů ukáže, že podezřelé být mohou.

Většina členských států již používá údaje PNR, které jim podle vnitrostátního práva poskytuje policie nebo jiné orgány. Systém EU pro jmennou evidenci cestujících harmonizuje právní ustanovení členských států, a brání tak právní nejistotě a bezpečnostním nedostatkům a současně zajišťuje ochranu údajů.

A tak se Evropský parlament a Rada dohodly na kompromisním znění návrhu v prosinci 2015. Evropský parlament přijal k návrhu postoj dne 14. dubna 2016. Rada poté směrnici přijala dne 21. dubna 2016. Členské státy měly dva roky na to, aby uvedly v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí.

Směrnice o jmenné evidenci cestujících upravuje předávání těchto údajů donucovacím orgánům členských států a jejich zpracování pro účely prevence, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti.

Cílem směrnice je regulovat předávání údajů PNR leteckými dopravci vnitrostátním orgánům, jakož i jejich zpracování. Podle této směrnice jsou letečtí dopravci povinni poskytovat údaje PNR u letů do a z EU. Členské státy mají rovněž možnost – nikoliv však povinnost – shromažďovat údaje PNR i v případě vybraných letů uvnitř EU.

Směrnice stanoví, že shromážděné údaje PNR mohou být zpracovávány pouze pro účely prevence, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti.

V rámci těchto činností mohou být údaje PNR využity různým způsobem:

- k posouzení cestujících před jejich příletem nebo odletem podle vymezených kritérií rizika nebo za účelem identifikace konkrétních osob,
- jakožto vstupy při stanovování těchto kritérií rizika,
- pro konkrétní vyšetřování nebo stíhání.

V zájmu zajištění základních práv, jako je právo na ochranu osobních údajů, na soukromí a nediskriminaci, je předávání, zpracovávání a uchovávání údajů PNR směrnicí v řadě případů omezeno:

- směrnice zakazuje shromažďování a používání citlivých údajů,
- údaje PNR mohou být uchovávány pouze po dobu 5 let a po uplynutí 6 měsíců musejí být anonymizovány tak, aby subjekt údajů již nebyl okamžitě identifikovatelný,
- vyžaduje se, aby členské státy zřídily útvar pro informace o cestujících, který bude s údaji nakládat a chránit je; tento útvar musí zahrnovat pracovníka pro ochranu údajů,
- členské státy musejí zajistit, aby byli cestující jasně informováni o shromažďování údajů PNR a o svých právech,
- automatizované zpracování údajů PNR nemůže být jediným základem pro rozhodnutí, která mají pro určitou osobu nepříznivé právní účinky nebo se jí závažným způsobem dotýkají,
- údaje PNR mohou být předávány třetím zemím pouze za velmi výjimečných okolností a v individuálních případech.²⁹

Na vybudování informačního systému PNR v České republice vyčlenila Evropská unie v rámci Fondu pro vnitřní bezpečnost finanční prostředky ve výši 60 mil. Kč. Dne 10. července 2017 vláda schválila vznik Národní jednotky pro zpracování údajů ze jmenné evidence cestujících (PNR). Vznik jednotky navazuje na evropskou směrnici o využívání jmenné evidence cestujících v letecké dopravě. Analýza údajů z rezervačního

²⁹ RADA EVROPSKÉ UNIE. *Regulace používání údajů jmenné evidence cestujících (PNR)* [online] Evropská unie, 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/passenger-name-record>.

systému leteckých dopravců umožní lépe odhalovat, vyšetřovat i stíhat terorismus a další závažnou trestnou činnost a zároveň jim předcházet.

Hlavním cílem jednotky NCOZ bude posuzování cestujících před jejich příletem do ČR či odletem ze země, a to kvůli identifikaci osob, které mohou být zapojeny do teroristického či jiného závažného trestného činu, a poskytování informací kompetentním orgánům, jako jsou např. zpravodajské služby nebo Celní správa.³⁰

Je ale nutno si uvědomit, že terorismus sice vážně ohrožuje lidská práva a demokracii a směřuje k destabilizaci legálně vytvořených vlád, proto je třeba proti němu bojovat dostatečně účinnými prostředky, ale zároveň je nutné brát v potaz to, že ani preventivní a represivní opatření proti terorismu nemohou být důvodem pro porušování mezinárodních standardů lidských práv.³¹

3.1.8 CIS - Cizinecký informační systém

Provoz toho systému upravuje Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Cizinecký informační systém (dále jen „CIS“) je informační systém sloužící jako centrální evidence údajů o cizincích s trvalým nebo dlouhodobým pobytem, občanech EU a azylantech. CIS je v souladu se zákonem č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a navazujícími vyhláškami zařazen mezi systémy kritické informační infrastruktury.

CIS obsahuje množinu údajů týkajících se cizinců, přičemž pokrývá problematiku komplexně od procesu (ne)povolování vstupu a pobytu v ČR až po případné vyhoštění nežádoucích osob (kmenová data). Některé z těchto údajů jsou osobními údaji a citlivými údaji dle zákona č. 110/2019 Sb. AIFO je neveřejným identifikátorem (§ 9 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech). Kromě toho CIS obsahuje i informační a komunikační technologie a další datová aktiva nezbytná pro jeho bezpečný provoz.

³⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Zpravodajství* [online] 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/clanek/vznikne-narodni-jednotka-pro-zpracovani-udaju-ze-jmenne-evidence-cestujicich.aspx>.

³¹ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje s mezinárodním terorismem)*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-383-1. s. 15.

Důležitou součástí CIS je agendový informační systém cizinců, AISC, jehož účelem je poskytování dat o cizincích pracovníkům oprávněným agend orgánů veřejné moci.

Pro účely této směrnice tvoří CIS následující klíčové komponenty:

- základní editační jádro CIS,
- uživatelské rozhraní CIS,
- agendový informační systém cizinců,
- rozhraní na externí informační systémy.

Správce a provozovatelem CIS je Policie ČR (dále jen „PČR“) podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Konkrétně, v rámci organizační struktury Policie ČR, je Správce CIS Ředitelství služby cizinecké policie a provozovatelem CIS je Odbor informatiky a provozu informačních technologií Policejního prezidia České republiky.

Uživateli CIS jsou pracovníci PČR a MV ČR a dalších státních subjektů.

Oprávnění jednotlivých uživatelů jsou uvedena a kontrolována vůči interní správě uživatelů CIS.³²

Od tohoto ryze českého systému se postupně odstupuje, co se týče hraniční kontroly a využívá se spíše jako záložní systém. Ale nadále ho využívají jiné útvary a složky ve vnitrozemí při řešení cizinecké problematiky, zejména pobytu cizinců.

3.1.9 KODOX

Provoz toho systému upravují interní akty řízení policie.

Informační systém určený pro podporu procesu hraniční kontroly na vnějších hranicích ČR, který je používám od listopadu 2011.

Ředitelství služby cizinecké policie používá pro účely hraniční kontroly IS KODOX, který je provozován na serverech v lokalitě Inspektorátu cizinecké policie Praha – Ruzyně. IS KODOX je nezastupitelným nástrojem nepřetržitého a plynulého odbavovacího procesu na mezinárodních letištích ČR a poskytuje provozní

³² ČESKO. Zákon číslo 326/1999 Sb. O pobytu cizinců na území ČR § 158 - § 160. Dostupné z:WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>

služby požadované EU pro informační systémy zabezpečující ochranu Schengenského prostoru. IS KODOX plní také roli klienta „KONTROLA“ národní součásti Vízového informačního systému (NS-VIS ČR) s dotazováním a kontrolou otisku prstů do systému CS-VIS (Centrální součást Vízového informačního systému). Provoz a správu zabezpečuje Ředitelství služby cizinecké policie.

Informační systém KODOX je již v současné době propojen s mnoha dalšími národními i mezinárodními informačními systémy ze kterých v jedné rovině čerpá data, ale které využívá i jako vstupy do procesů a řízení workflow.

IS KODOX umožňuje, mimo jiné, provádět inspekci cestovních dokladů s biometrickými prvky a to od úrovně vizuální kontroly (kontrola pravosti optickým expertním systémem, načtení výřezů zájmových oblastí dokladů, atd.) přes pokročilou elektronickou kontrolu (načtení, kontrola pravosti cestou ověření řetězce důvěry certifikátů vydavatele, až k porovnání biometrie vůči živě pořízeným snímkům a otiskům kontrolované osoby).

IS KODOX umožňuje ověření platností víz a dalších informací prostřednictvím centrálních databází a datových fondů a rovněž zajišťuje provádění bezpečnostní prověrky kontrolovaných osob v informačních systémech dle legislativních nařízení.

Aplikace KODOX, která je stěžejní pro hraniční kontrolu osob v České republice, se neustále vyvíjí a přizpůsobuje aktuálním podmínkám a požadavkům. Což je jeden z hlavních důvodů, proč je na tuto službu placená podpora od dodavatelské firmy, díky čemuž se vyřeší spousta zjištěných problémů s minimálním zpožděním.

3.1.10 OBZOR

Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie, provozuje a spravuje informační systém obsahující informace o leteckých cestujících (dále jen „IS OBZOR“). IS OBZOR zpracovává především textové a číselné informace. Policie ČR má ve své správě, a z části i v provozu IS OBZOR, který je obsahuje data o cestujících v letecké přepravě. Data jsou poskytována od leteckých dopravců. Jedná se o systém dodaný v podobě zákaznického software na míru s přidruženými službami, pracující na dodané HW a SW infrastruktuře.

Jedná se o informační systém třídy APIS (Advance Passenger Information system), který je provozován na základě legislativních předpisů:

- směrnice Rady 2004/82/ES ze dne 29. dubna 2004 o povinnosti dopravců sdělovat údaje o cestujících (dále jen „Směrnice Rady“),

- zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 55/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o civilním letectví“),

- zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

- zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Letečtí dopravci mají povinnost do tohoto systému zasílat jmenné seznamy cestujících před odletem letadla z výchozí destinace, povinnost pro letecké dopravce vyplývá z ustanovení § 69 odst. 1 a 2 zákona o civilním letectví.

IS OBZOR provádí čištění přijatých dat, jejich verifikaci a věcnou validaci a následně bezpečnostní prověrky a rizikové analýzy subjektů v seznamech. Následně uživatelská obsluha systému provádí vyhodnocení seznamů, předaných poznatků a varování a přijímá další opatření.

IS OBZOR dále eviduje podklady pro správní řízení související s předmětnou legislativou.

3.2 Automatizovaný biometrický systém

V době, kdy jsou trestné činy na poli nelegální migrace stále sofistikovanější a je čím dál těžší je odhalit pouhou lidskou činností, se stále více zapojuje technika, která využívá vyhodnocování biometrických prvků, kontrolu dokladu a porovnává je dílčích databázích. Což mohou být vzory cestovních dokladů, již odhalené padělané doklady, osoby v pátrání, osoby mající vydané vízum některé z členských zemí a podobně. A sama vyhodnocuje, zda se jedná o tu konkrétní osobu, která doklad předložila a zda je doklad pravý. V případě jakékoliv menší odchylky upozorní policistu. Poté dochází k důkladnější kontrole, kterou se nejčastěji zpracovává v druhé kontrolní linii za použití další technologií a aplikací.

Za účelem efektivnější, komfortnější kontroly a zrychlení odbavení obyvatel Evropské unie, jejichž cestovní doklady jsou ve velké míře padělány, se zavádí takzvané samoobslužné odbavovací systémy tzv. ABC systémy (Automated Border Control), které poskytují efektivní biometrickou kontrolu.

EasyGO

Jednoduchost odbavení spočívá v rychlosti čtení a porovnání údajů zapsaných do čipu cestovního dokladu. Elektronické a optické údaje z cestovního dokladu jsou načteny, zkontrolovány a následně je obličej cestujícího porovnán s jeho fotkou uloženou v čipu pasu. Brána E-Gate samostatně provede vyhodnocení a uvolní průchod přes státní hranici, podobně jako je tomu u kontroly policistou. Doba strojového odbavení cestujícího nyní trvá průměrně 16 vteřin. Totožnost cestujících ověřuje výhradně elektronický systém bez nutnosti fyzické přítomnosti policisty, který je ale přítomen a dohlíží na průběh elektronického odbavení.³³

Vlastní odbavení probíhá v několika krocích a je velice efektivní; hlavní důraz je kladen na bezpečnost a uživatelský komfort:

1) Systém nejprve ověří typ dokladu cestujícího na čtecím terminálu, který je umístěn u vstupu do samoobslužné brány a doplněný informačním displejem. V případě, že doklad splňuje všechny podmínky k užití systému, jsou systémem vyčtena elektronická data a následně se otevřou první automatické dveře. Cestující vstoupí do vnitřního prostoru brány, vstupní dveře se automaticky uzavřou.

2) Již při vstupu do vnitřního prostoru automatické brány je systémem zjištěna výška cestujícího pomocí senzorů ve vstupním rámu, na základě tohoto údaje se automaticky nastaví ideální poloha kamery vůči obličej cestujícího. Kamera začne automaticky snímat obličej cestujícího a systém provede biometrické porovnání nasnímaného obličeje vůči datům uloženým v čipu cestovního dokladu.

3) Během procedury biometrického porovnání provádí systém paralelně další kontroly jako je ověření pravosti elektronických dat (PA - Pasivní Autentizace, AA – Aktivní Autentizace nebo CA – Čipová Autentizace), současně s tím se ověří optická část

³³ VITKOVICE SOLUTION. *EasyGO* [online] 2019 VÍTKOVICE IT SOLUTIONS [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.vitsol.cz/easy-go>.

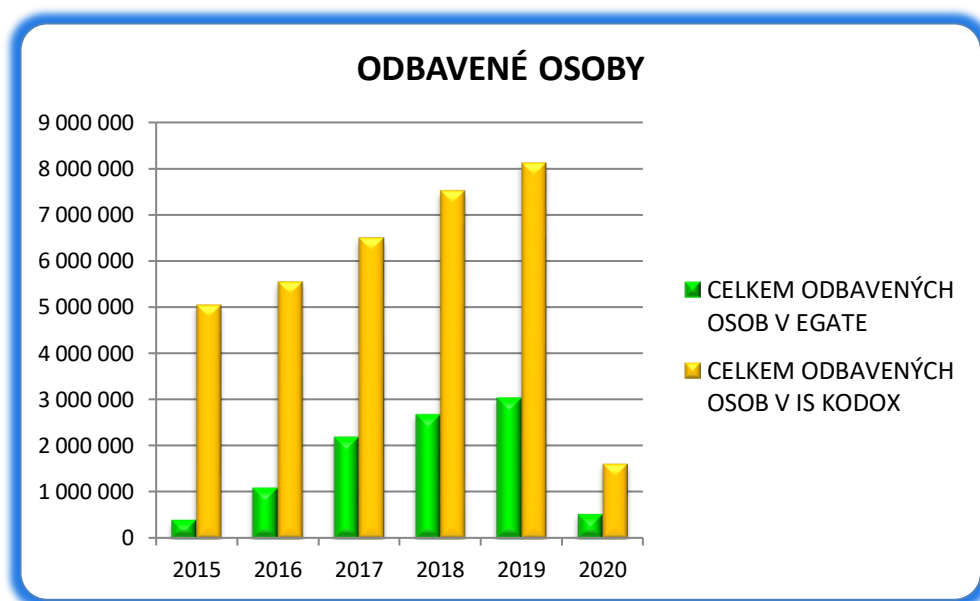
dokladu formou kontroly korektnosti dat ve strojově čitelné části dokladu (MRZ) a přítomnosti optických bezpečnostních prvků.

4) Posledním krokem je ověření v pátracích evidencích, které je realizováno konformně s metodikou Schengenského kodexu a předpisů EU.

5) Za předpokladu, že byly naplněny všechny požadavky na samoobslužné odbavení, jsou otevřeny výstupní dveře a systém je připraven pro odbavení dalšího cestujícího. Zařízení při dokončení procesu odbavení rovněž zkontroluje, že nejsou detekovány žádné předměty uvnitř a stav všech zařízení je v pořádku.³⁴

V České republice je nasazen od roku 2012, postupně je rozšiřován a modernizován a jeho míra využití na počtu odbavených cestujících se zvětšuje každým rokem.

Graf číslo 3. – Počty odbavených osob automatizovaným systémem³⁵

I tento systém se potýká s drobnými poruchami, hlavně technického rázu, což ale z mého pohledu není nic neobvyklého vzhledem ke skutečnosti, že tyto „brány běží“ dvacet čtyři hodiny nonstop a jsou hojně využívány cestujícími a za podpory dodavatelské firmy se daří ve velmi krátkých čas poruchy odstranit.

³⁴ VITKOVICE SOLUTION. *Samoobslužný odbavovací systém* [online] 2019 VÍTKOVICE IT SOLUTIONS [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.vitkovice.cz/documents/10181/35149/biometrie/b385b00b-8f42-4bea-97c9-0d4175e52f4b?version=1.0>.

³⁵ Interní materiály Služby cizinecké policie

3.3 Informační systémy v praxi

V této části práce jsou obecně popsány nejčastější úkony na vnější hranici, v rámci kterých se výše zmíněné systémy a aplikace výhradně využívají.

3.3.1 Systém předkontroly

Na letišti Praha Ruzyně pobytové kontroly v tranzitní a veřejné hale provádějí převážně specialisté na doklady z druhé kontrolní linie. V tranzitní hale jsou prováděny pobytové kontroly bezprostředně po příletu letadla. Z rizikových destinací jsou na naši součást zaslány seznamy cestujících systémem údajů o cestujících (PNR). Z těchto seznamů jsou vybrána možná rizika (osoby) a poté se provede u rizikového letu pobytová kontrola se zaměřením na jednotlivou osobu, kde se zjistí, zda osoba je oprávněná pobývat v tranzitní hale letiště Praha Ruzyně. Dále specialisté provádějí nepravidelně profilaci osob v tranzitní hale schengenského terminálu v civilním oděvu.

3.3.2 Automatické odbavení cestujících

Držitel cestovního dokladu, který obsahuje nosič dat s biometrickými údaji a je starší 15 let vloží tento doklad do čtecího zařízení, po načtení všech potřebných údajů dojde k vpuštění cestujícího do prostoru automatického odbavení, kde proběhne srovnání biometrických údajů, fyzicky ověřených vůči načteným z dokladu.

V případě, že systém vyhodnotí biometrickou verifikaci obličeje osoby negativně, provede policista důkladné porovnání aktuální podoby osoby s fotografií uloženou v nosiči biometrických údajů předloženého cestovního dokladu. Pokud po provedení kontroly pochybnosti o identitě osoby nadále trvají, předá policista osobu společně s cestovním dokladem dozorčímu pracoviště nebo policistovi specialistovi na cestovní doklady k provedení kontroly v druhé kontrolní linii. Pro načtení fotografie předkladatele dokladu z nosiče biometrických údajů se použije čtečka dokladů systému KODOX.

V případě detekce chyby „Kontrola jasu UV“ a „Kontrola bezpečnostních prvků“ policista provede vizuální kontrolu cestovního dokladu.

Vyžaduje-li situace prověřování osoby ve druhé kontrolní linii, policista informuje o této skutečnosti příslušného dozorčího pracoviště a zajistí, aby osoba neoprávněně nepřekročila vnější hranici. Dozorčí pracoviště tuto osobu neprodleně poučí o provádění kontroly ve druhé linii.

3.3.3 Hraniční kontrola

Všechny osoby podléhají minimální kontrole (platí pro osoby žijící v EU), jejímž účelem je zjištění totožnosti na základě předložení cestovních dokladů. Zejména rychlé a jednoduché ověření platnosti dokladu, ověření výskytu známek pozměnění nebo padělání, v případě potřeby s použitím technických prostředků a nahlédnutím do příslušných databází.

Příslušníci třetích zemí jsou při vstupu a výstupu důkladné kontrole, a to ověření podmínek ke vstupu, která spočívá v kontrole platnosti dokladu, kontrole zda je připojené požadované vízum nebo povolení k pobytu, je-li potřeba, důkladné prohlídce dokladu, zda nenesou známky pozměňování nebo padělání, kontrolu vstupních a výstupních razítek, aby se ověřilo, zda již daná osoba nepřekročila maximální délku povoleného pobytu na území členských států, ověření zda má dotyčný dostatek prostředků na obživu s přihlédnutím na délku uváděného pohybu a nebo zda si je schopen je opatřit legálním způsobem během pobytu a pokud je dotyčný držitelem víza pokračuje důkladná kontrola v systému VIS. A pokud je vše v pořádku, je daná osoba vpuštěna na území členského státu.

3.4 Nelegální migrace

Nelegální migrace je sledována od roku 2008, kdy Česká republika vstoupila do schengenského prostoru. V práci jsou pro srovnání zpracovány údaje za posledních 6 let.

3.4.1 Údaje za rok 2015

Podle údajů Letiště Praha a.s. bylo v roce 2015 na Letišti Praha-Ruzyně odbaveno přes 12 miliónů cestujících.

V systému KODOX bylo na vnější schengenské hranici odbaveno přes 5 miliónů osob, tj. 42% z celkového počtu cestujících. Ve srovnání s rokem 2014 počet odbavených cestujících vzrostl téměř o 8%.

Na příletu bylo odbaveno 16% osob v systému automatizované kontroly e-pasů (e-gate). Na odletu to bylo 6%.

Bylo odhaleno 259 osob v systému PATROS, což je proti roku 2014 nárůst o necelých 15%. V ENO bylo zjištěno 8 osob, v BLOKACI 874, což je nárůst o 88% proti roku 2014.

Záznam v systému SIS byl zjištěn v 575 případech – z 86 osob podle čl. 24 SIS I byl 15 osobám odepřen vstup, v 38 případech nebyl vstup odepřen a v 33 byl záznam zjištěn na výstupu. Po 16 osobách bylo pátráno podle SIS II čl. 26 (zatčení, předání, vydání). 19 osob bylo pohřešováno (SIS II čl. 32), po 143 osobách bylo pátráno podle čl. 34, po 171 podle čl. 36 (skrytá kontrola) a v 140 případech byla zjištěna věc v pátrání podle čl. 38 SIS II.

Na příletu bylo odbaveno 2 milióny 400 tisíc osob, z toho počtu 16% v systému automatizované kontroly e-pasů (e-gate). Na odletu bylo odbaveno 2 milióny 600 tisíc osob, z nich 6% pomocí e-gate.

Během roku 2015 bylo odhaleno 154 neregulérních dokladů u 105 osob.

3.4.2 Údaje za rok 2016

Podle údajů Letiště Praha a.s. bylo za rok 2016 na Letišti Praha-Ruzyně odbaveno 13 miliónů 74 tisíc cestujících.

V systému KODOX bylo na vnější schengenské hranici odbaveno 5 miliónů 553 tisíc osob, tj. 42% z celkového počtu cestujících. Ve srovnání s rokem 2015 došlo k nárůstu odbavených osob v KODOX o půl miliónu, tj. o 10%, nejvíce v letní sezóně. 56% odbavených osob bylo z EU.

Na příletu bylo odbaveno 21% osob v systému automatizované kontroly e-pasů (e-gate). Na odletu to bylo 13%.

Bylo zjištěno 297 osob v systému PATROS, tj. o 14% více než v roce 2015. V ENO bylo zachyceno 13 osob, v BLOKACI 1055, tj. o 20% více než v roce 2015.

Záznam v systému SIS byl zjištěn v 820 případech, tj. o 42% více než v roce 2015 – z 91 osob podle čl. 24 SIS II byl 22 osobám odepřen vstup, ve 38 případech nebyl vstup odepřen a ve 31 případě byl záznam zjištěn na výstupu. Po 11 osobách bylo pátráno podle SIS II čl. 26 (zatčení, předání, vydání). 14 osob bylo pohřešováno (SIS II čl. 32), po 185 osobách bylo pátráno podle čl. 34, po 360 podle čl. 36 (skrytá kontrola) a ve 159 případech byla zjištěna věc v pátrání podle čl. 38 SIS II.

Nejčastějším důvodem odepření vstupu bylo neprokázání účelu a zabezpečení podmínek pobytu (písm. E jednotného formuláře Odepření vstupu na hranici) a přilet osoby bez platného víza nebo PKP (písm. C jednotného formuláře) – 38%.

Bylo provedeno přes 4600 předkontrol linek při nichž bylo odhaleno 87 osob s neregulárními doklady nebo nesplňujících podmínky vstupu na území. Zkontrolováno bylo přes 19 tisíc seznamů API a zjištěno přes 1900 hitů.

3.4.3 Údaje za rok 2017

Podle údajů Letiště Praha, a.s. bylo za rok 2017 na Letišti Praha - Ruzyně odbaveno 15 miliónů 415 tisíc cestujících.

V systému KODOX bylo na vnější schengenské hranici odbaveno 6 miliónů 491 tisíc osob, tj. 42% z celkového počtu cestujících. Ve srovnání s rokem 2016 došlo tedy opět k nárůstu osob odbavených při hraniční kontrole o 17%, tj. o 937 tisíc. 56% odbavených osob bylo z EU.

Na přiletu bylo odbaveno 25% osob v systému automatizované kontroly e-pasů (e-gate). Na odletu to bylo 26%.

Bylo zjištěno 281 osob v systému PATROS (297 v roce 2016). V ENO bylo zachyceno 20 osob (13 v roce 2016), v BLOKACI 1 314.

Záznam v systému SIS byl zjištěn v 1 078 případech (820 v roce 2016). Ze 136 osob podle čl. 24 SIS II byl 27 osobám odepřen vstup, v 66 případech nebyl vstup odepřen a ve 43 případech byl záznam zjištěn na výstupu. Po 12 osobách bylo pátráno podle SIS II čl. 26 (zatčení, předání, vydání). 19 osob bylo pohřešováno (SIS II čl. 32), po 202 osobách bylo pátráno podle čl. 34, po 566 podle čl. 36 (skrytá kontrola) a ve 143 případech byla zjištěna věc v pátrání podle čl. 38 SIS II.

V průběhu roku 2017 bylo odhaleno 102 neregulárních dokladů u 72 osob. To je ve srovnání s rokem 2016 nárůst o 104%. Většinou se jednalo o padělky italských průkazů totožnosti a pozměněné cestovní pasy.

Bylo provedeno přes 2 700 předkontrol linek při nichž bylo odhaleno 25 osob s neregulárními doklady nebo nesplňujících podmínky vstupu na území. Zkontrolováno bylo přes 21 600 seznamů API a zjištěno téměř 2 300 pozitivních hitů.

3.4.4 Údaje za rok 2018

Podle údajů Letiště Praha a.s. bylo za rok 2018 na Letišti Praha-Ruzyně odbaveno 16 miliónů 797 tisíc cestujících.

V systému KODOX bylo na vnější schengenské hranici odbaveno 7 miliónů 513 tisíc osob, tj. 45% z celkového počtu cestujících. Ve srovnání s rokem 2017 došlo k nárůstu odbavených osob v KODOX o více než 1 milión osob. 58% odbavených osob bylo z EU.

Na příletu bylo odbaveno 27% osob v systému automatizované kontroly e-pasů (e-gate). Na odletu to bylo rovněž 27%. V obou případech došlo oproti roku 2017 k nárůstu zhruba o 1-2 procenta.

Bylo zjištěno 226 osob v systému PATROS (281 v roce 2017). V ENO bylo zachyceno 17.

Záznam v systému SIS byl zjištěn v 1.231 případech (1.078 v roce 2017). Z 200 osob podle čl. 24 SIS II byl 78 osobám odepřen vstup, v 61 případě nebyl vstup odepřen a tentýž počet záznamů byl zjištěn na výstupu. Po 15 osobách bylo pátráno podle SIS II čl. 26 (zatčení, předání, vydání). 12 osob bylo pohřešováno (SIS II čl. 32), po 239 osobách bylo pátráno podle čl. 34, po 569 podle čl. 36 (skrytá kontrola) a ve 196 případech byla zjištěna věc v pátrání podle čl. 38 SIS II.

Během roku 2018 bylo odhaleno 146 neregulérních dokladů u 100 osob. Jednalo se především o padělky průkazů totožnosti a razítek a cestovní pasy (nejvíce pozměněné a na podobu).

Bylo provedeno přes 3.000 předkontrol linek při nichž bylo odhaleno 269 osob s neregulérními doklady nebo nesplňujících podmínky vstupu na území. Zkontrolováno bylo na 24.500 seznamů API a zjištěno přes 2.600 hitů.

3.4.5 Údaje za rok 2019

Podle údajů Letiště Praha a.s. bylo za rok 2019 na Letišti Praha-Ruzyně odbaveno 17 miliónů 805 tisíc cestujících, o 6% více než v roce 2018.

V systému KODOX bylo na vnější schengenské hranici odbaveno 8 miliónů 102 tisíc osob, tj. 46% z celkového počtu cestujících. Ve srovnání s rokem 2018 došlo

k nárůstu odbavených osob v KODOX o 7,8%. Nejvíce odbavených osob bylo z EU, 60%.

Bylo zjištěno 159 osob v systému PATROS. V ENO bylo zachyceno 30 osob, v BLOKACI 1565.

Záznam v systému SIS II byl zjištěn v 1695 případech. Z 362 osob podle čl. 24 SIS II byl 182 osobám odepřen vstup, v 74 případech nebyl vstup odepřen a ve 106 případech byl záznam zjištěn na výstupu. Po 11 osobách bylo pátráno podle SIS II čl. 26 (zatčení, předání, vydání). 25 osob bylo pohřešováno (SIS II čl. 32), po 306 osobách bylo pátráno podle čl. 34, po 762 podle čl. 36 (skrytá kontrola) a ve 229 případech byla zjištěna věc v pátrání podle čl. 38 SIS II.

Během roku 2019 bylo odhaleno 223 neregulérních dokladů u 180 osob. Jednalo se především o padělky cestovních dokladů a razítek (52%) a o pozměněné doklady a cestování „na podobu“ (oba předměty zneužití 14%).

Bylo provedeno na 2740 předkontrol linek při nichž bylo odhaleno 45 osob s neregulérními doklady nebo nesplňujících podmínky vstupu na území. Zkontrolováno bylo na 26 381 seznamů API a zjištěno téměř 3367 hitů.

3.4.6 Údaje za rok 2020

Podle údajů Letiště Praha a.s. bylo v roce 2020 na Letišti Praha - Ruzyně odbaveno 3 milióny 666 tisíc cestujících, o 80 % méně než ve stejném období roku 2019. Tento pokles odbavených cestujících byl zapříčinen vydanými ochrannými opatřeními a utlumením leteckého provozu z důvodu šíření nemoci COVID-19, což se projevilo v poklesu všech sledovaných statistik.

V systému KODOX bylo na vnější schengenské hranici odbaveno 1 milión 629 tisíc osob, tj. 44 % z celkového počtu cestujících. Ve srovnání se stejným obdobím roku 2019 došlo k poklesu odbavených osob v IS KODOX o 80 %. Nejvíce odbavených osob bylo z EU, 64 %.

Na příletu bylo odbaveno 23 % osob v systému automatizované kontroly e-pasů (e-gate). Na odletu to bylo 27 %. V roce 2019 byl podíl 28 %.

Bylo zjištěno 94 osob v systému PATROS. V ENO bylo zachyceno 10 osob, v BLOKACI 508.

Záznam v systému SIS II byl zjištěn v 519 případech. Z toho 146 osob podle čl. 24 SIS II (39 osobám byl odepřen vstup, 44 osobám vstup odepřen nebyl a 63 případů bylo zjištěno na výstupu). Po 4 osobách bylo pátráno podle SIS II čl. 26 (zatčení, předání, vydání). 9 osob bylo pohřešováno (SIS II čl. 32), po 99 osobách bylo pátráno podle čl. 34, u 242 osob byla podle čl. 36 provedena skrytá kontrola a v 62 případech byla zjištěna věc v pátrání podle čl. 38 SIS II.

V roce 2020 bylo odhaleno 71 neregulérních dokladů u 45 osob. Z tohoto počtu bylo zjištěno větší množství padělků (56 %), dále pozměněných dokladů (18 %) a osob cestujících na podobu cizí osoby (13 %).

Bylo provedeno na 1.303 předkontrol linek při nichž byly odhaleno 15 osob s neregulérními doklady nebo nesplňujících podmínky vstupu na území. Zkontrolováno bylo na 7155 seznamů API a zjištěno téměř 957 hitů.

3.4.7 Celkové shrnutí

Díky národním systémům jako je pátrání po osobách (PATROS) A Evidence nežádoucích osob (ENO) se daří zachytit vzrůstající počty osob vstupujících a vystupujících z našeho území, což nejde přikládat jen informačním systémům, ale je to hlavně následek vzrůstajícího počtu cestujících, nicméně tyto systémy na odhalení mají značný podíl.

Co se týče stěžejního evropského systému SIS, dochází k nárůstu zjištěných případů ve stovkách za rok, což do značné míry ukazuje vysokou intenzitu nejen samotného vytěžování dat, ale zároveň vkládání údajů všemi členskými státy, díky čemuž poté dochází k tak vysokému nárůstu odhalených osob.

Odhalování neregulérních dokladů je především výsledek vysoce kvalifikovaných policistů v tomto oboru, nicméně je nutno podotknout, že už i v tomto ohledu jim do značné míry pomáhá technika ve formě elektronické databáze neregulérních dokladů, kdy je na možné nedostatky upozorní při elektronické kontrole dokladu.

I efektivita využívání systému OBZOR s údaji o cestujících dokazuje, že svůj význam při ochraně hranic má a je díky jim pomocí předkontrol zachycena značná část cestujících nesplňující podmínky ke vstupu ještě před samotným vstupem na české území.

Z výše uvedeného srovnání statistik posledních let vyplývá, že dochází k neustálému nárůstu počtu odbavených osob na mezinárodním letišti Praha Ruzyně a úměrně k tomu se zvedají počty pozitivních „hitů“ v informačních systémech policie. Jak dokazují data z jednotlivých systémů, počty odhalených přestupků a trestných činů se daří odhalovat nejenom národními systémy, ale i těmi centralizovanými evropskými. A proto je nutno říci, že v systému zajišťování ochrany hranic mají své místo a samotnou kontrolu více zefektivňují.

4. CENTRALIZACE DAT A JEJICH BUDOUCÍ VYUŽITÍ V RÁMCI EU

Orgány v celé EU používají řadu databází za účelem boje proti trestné činnosti, ochrany hranic a řízení migračních toků. Tyto databáze jsou však roztržštěné a nejsou vzájemně propojeny. V důsledku toho existuje riziko nedostatku informací. A proto v květnu 2019 přijala EU dvě nařízení (viz. níže) o interoperabilitě, které pomohou:

- k lepšímu odhalování bezpečnostních hrozeb,
- k potírání podvodného zneužívání totožnosti,
- ke zlepšení kontrol na vnějších hranicích,
- k předcházení nelegální migraci a boji proti ní.

Zároveň navrhované nařízení stanovilo čtyři nové nástroje ke zlepšení toku informací:

- Evropský vyhledávací portál pro vyhledávání ve všech příslušných databázích EU zároveň,
- sdílenou službu pro porovnávání biometrických údajů pro vyhledávání a křížovou kontrolu biometrických údajů v příslušných databázích,
- společné úložiště údajů o totožnosti pro zjednodušení přístupu k údajům o státních příslušnících třetích zemí,
- detektor vícenásobné totožnosti pro odhalování vícenásobné totožnosti týkající se téhož souboru biometrických údajů.³⁶

Interoperabilita mezi informačními systémy EU v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí:

- Snazší sdílení informací zlepší bezpečnost,
- umožní účinnější kontroly na vnějších hranicích,

³⁶ RADA EVROPSKÉ UNIE. *Posílení hranic EU* [online] [cit. 2021-03-14]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/strengthening-external-borders>.

- přispěje k zamezení nelegální migrace a boji proti ní.

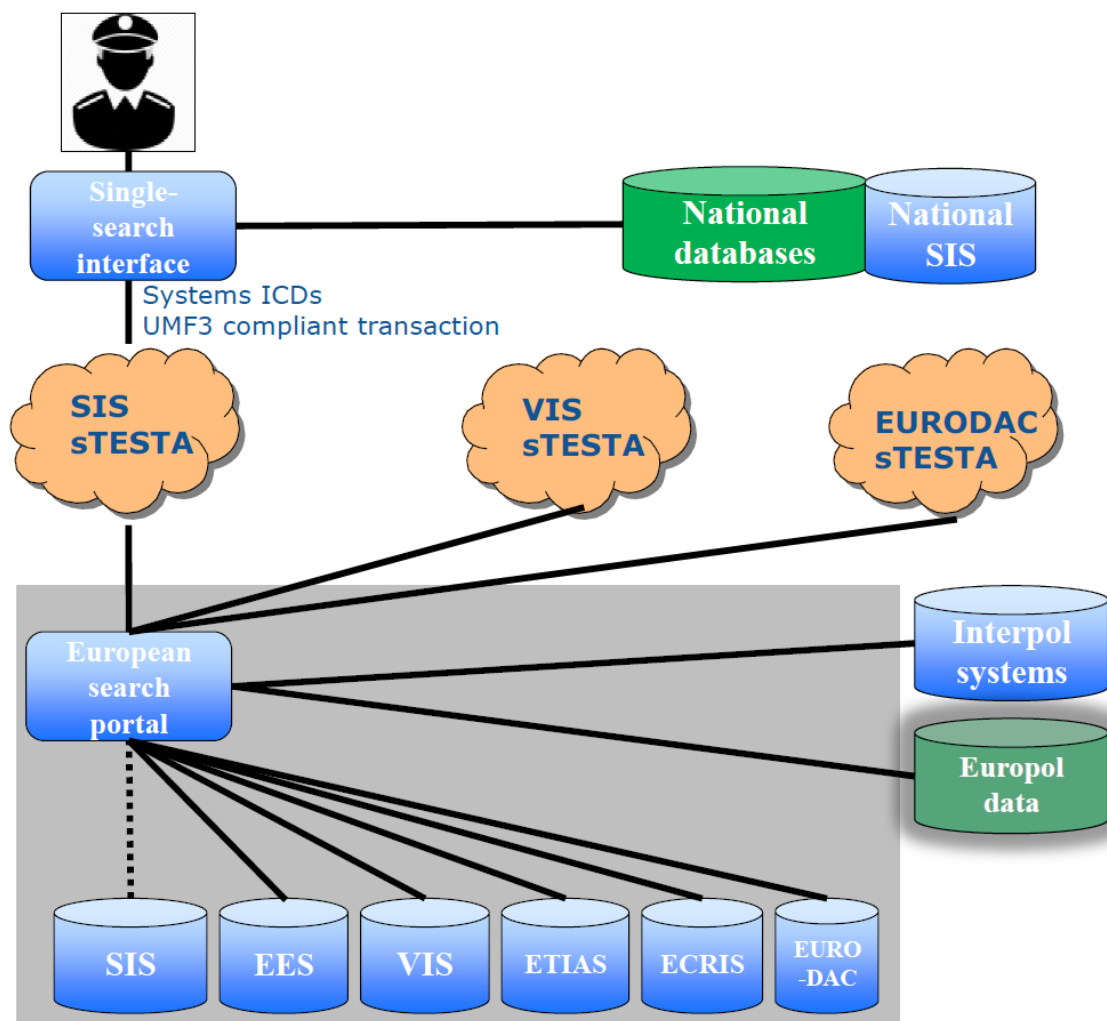
Interoperabilita informačních systémů umožní, aby se systémy lépe doplňovaly, usnadní správné zjišťování totožnosti osob a přispěje k potírání podvodného zneužívání totožnosti.

Systémy, jichž se tato dvě nařízení týkají, poskytují vnitrostátním orgánům podporu v oblasti bezpečnosti, správy hranic a řízení migrace, zpracovávání víz a otázek azylu. Vztahují se mimo jiné na Systém vstupu/výstupu (EES), Vízový informační systém (VIS), evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS), systém Eurodac, Schengenský informační systém (SIS) a Evropský informační systém rejstříků trestů pro státní příslušníky třetích zemí (ECRIS-TCN), jakož i na další příslušné databáze cestovních dokladů.

Novými nařízeními se nemění přístupová práva uvedená v právním základu příslušném pro jednotlivé evropské informační systémy. Evropský vyhledávací portál upozorní na případy, kdy byly k určitému vyhledávání nalezeny související údaje nebo propojení, ale každému orgánu zobrazí pouze údaje, k nimž již má přístupové právo podle předchozích právních předpisů, kterými se jednotlivé databáze zřizovaly.³⁷

³⁷ RADA EVROPSKÉ UNIE. *Interoperabilita mezi informačními systémy EU* [online] [cit. 2021-03-14]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2019/02/05/interoperability-between-eu-information-systems-council-presidency-and-european-parliament-reach-provisional-agreement>.

Obrázek číslo 4. – Ukázka propojenosti systémů³⁸

Interoperabilitu řeší Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/817 ze dne 20. května 2019, kterým se zřizuje rámec pro interoperabilitu mezi informačními systémy EU v oblasti hranic a víz a mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 a (EU) 2018/1861 a rozhodnutí Rady 2004/512/ES a 2008/633/SVV a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/818 ze dne 20. května 2019, kterým se zřizuje rámec pro interoperabilitu mezi informačními systémy EU v oblasti policejní a justiční spolupráce, azylu a migrace a kterým se mění nařízení (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 a (EU) 2019/816.

³⁸ Interní materiály Policie České republiky

5. BUDOUCÍ SMĚR VÝVOJE INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ A ROLE EU

V Evropské unii, kde každý stát funguje samostatně a přitom je umožněn volný pohyb osob a zboží zcela neomezeně, bude ze strany Evropského parlamentu snaha ujednotit centrální systémy Evropské unie a propojit národní systémy jednotlivých evropských států.

Evropská unie bude usilovat o větší bezpečnost, která bude docílena propojeností nejrůznějších národních databází, nejlépe v reálném čase. Čímž se docílí efektivnější kontroly osob, ať už se jedná cizince, či samotné občany členských států, kteří se pohybují na území státu jiného v rámci volného pohybu. Anebo vstupují, či vystupují ze schengenského prostoru na jakékoliv vnější hranici.

Bude vznikat jednotné vyhledávací portály pro různé bezpečnostní složky, které budou obsahovat jim příslušné informační databáze poskytované jednotlivými členskými státy.

S tímto bude ovšem spojeno i obrovské riziko zneužití citlivých údajů a proto bude vyvíjen tlak na zpřísnění používání těchto systémů, větší kontrolu přístupů jednotlivých uživatelů a jejich využití poskytnutých dat a tím spojenou oprávněnost využití těchto informací.

To vše ale bude trvat ještě mnoho let, než se podaří uvést výše zmíněné skutečnosti k reálnému a efektivnímu využití na mezinárodní úrovni Evropské unie.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo bližší seznámení s problematikou cizinecké policie v oblasti ochrany vnějších hranic, nejen České republiky, ale i celé Evropské unie. Vzhledem k tomu, že je tato problematika složitá a rozsáhlá, vyžaduje, jako v každém oboru, zkušenosti a hodně praxe, ale zároveň i znalosti, týkající se právních předpisů a interních pokynů a nařízení.

Je hodně takzvaných převaděčů, kteří jsou jedni ze článků organizovaných skupin, které profitují na nelegální migraci osob a jejich metody jsou čím dál víc sofistikovanější a mají i přehled v problematice ochrany hranic a snaží se útočit na určité slabiny jednotlivých států v hraniční kontrole. A proto je potřeba používání informačních systémů se vzájemně propojenými databázemi na mezinárodní úrovni, aby bylo možné se této nelegální činnosti bránit a všechny schengenské státy měly rovnocenné nástroje k jejímu předcházení či odhalování. Na základě těchto skutečností bakalářská práce seznamuje s hlavními informačními systémy, které se cizineckou policií používají.

Analytická data měly ukázat, že informační systémy mají své opodstatnění při ochraně vnějších hranic a kontrole pohybu osob. Jelikož by zřejmě žádný stát na světě bez podobných technickým prostředků nikdy nemohl dosáhnout tak vysokých čísel odhalených přestupků pouze za pomoci lidských zdrojů. A zároveň bez vzájemného propojení různých databází, včetně propojení s místně příslušnými pracovišti, by se nedosáhlo téměř okamžitému propsání zanesených dat a na případnou reakci by mohlo být pozdě a dotyčný viník by tak mohl snáze uniknout trestu.

Na základě výstupů této práce lze konstatovat, že evropské a nadnárodní systémy stále častěji doplňují nebo dokonce v některých případech nahrazují národní systémy. Využívání těchto systémů však nepředstavuje pouze větší rozsah informací a rychlejší sdílení údajů, ale také velké nároky na jednotnou interpretaci dat ve všech členských státech. Schengenský informační systém je například z České republiky dotazován mnoha systémy, které mají své vlastní rozhraní. Tyto rozhraní jsou však často rozličně konfigurovány a mají odlišně určeny vstupní hodnoty, metody dotazování (fuzzy, any name, exact mach) a jiné parametry. Tato skutečnost pak může způsobit, že kdy se dva subjekty dotazují na totéž, nedostanou stejnou odpověď. Aby bylo možné těmto nesouladům ve vyhledávání v systémech předcházet, byly na úrovni Evropské unie

zahájeny práce na konsolidaci systémů a jejich interoperabilitě. Tato iniciativa by měl zaručit garanci kvalitního a zejména pak jednotného vytěžování systémů.

Bakalářská práce byla zpracována prostřednictvím poznatků vlastní praxe a analýzou činností dalších pracovníků, kteří se zabezpečují bezpečnost na vnějších hranicích, kterými v České republice jsou mezinárodní letiště. Autor je toho názoru, že informační systémy jsou velkým přínosem pro kolektivní ochranu vnějších hranic Schengenského prostoru. Zefektivňují použití dostupných prostředků při zajišťování bezpečnosti zemí. Čemuž napomáhá i centralizace dat a propojenost systémových databází všech zainteresovaných zemí. Což ale nese jedno velké úskalí, které se projevuje při propojování používaných systémů na úrovni každého státu. A to z důvodu, že každý stát si klade jiné nároky na vytěžování dat, hardwarové a aplikační řešení řeší taktéž každý stát po svém a zajištění bezproblémového provozu s centrálním uložištěm je mnohdy řešení na několik let.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. ČIŽINSKÝ, Pavel. *Cizinecké právo*. Praha: Linde, 2012. 373 s. ISBN: 978-80-7201-887-1.
2. HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury FRONTEX v ní*. Praha: Masarykova universita, 2012. 155 s. ISBN 978-80-210-5988-7.
3. KRAJČÍK, Vladimír. *Informační systémy I*. Ostrava: Vysoká škola podnikání, 2005. 73 s. ISBN 80-86764-24-9.
4. KURŽEJA, Jan. *Cizinecká policie a evropské právo*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. 346 s. ISBN 978-80-7251-272-0.
5. PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva - Prizmatem Lisabonské smlouvy*. Praha: Linde, 2012. 435 s. ISBN 978-80-7201-889-5.
6. PIKNA, Bohumil. *Vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje s mezinárodním terorismem)*. Praha: Linde, 2002. 473 s. ISBN 80-7201-383-1.
7. POŘÍZEK, Pavel, JÍLEK, Dalibor, ed. *Společný evropský azylový systém: transpozice směrnice*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2008. ISBN 978-80-254-3615-8.
8. ROSKOVÁ, Lenka, ZÁLESKÁ Veronika a VACKOVÁ Jitka. *Lidská práva v oblasti migrace a integrace menšin i imigrantů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2019. 108 s. ISBN 978-80-7394-764-4.
9. VLÁČIL, Jiří. *Právo na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. 154 s. ISBN 978-80-87975-52-7.
10. VLČKOVÁ, Alena. *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem): právní úprava k 1.8.2003*. Praha: Eurounion, 2003. 416 s. ISBN 80-7317-024-8.

Elektronické zdroje

1. CESTOVNÍ DOKLAD - ČESKO. Zákon číslo 329/1999 Sb. o cestovních dokladech § 2,3. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>.
2. MINISTERSTVO VNITRA. *Často kladené otázky* [online] 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-casto-kladene-dotazy-casto-kladene-dotazy.aspx>.
3. NATINBAG.COM. *Co jsou to biometrická zařízení* [online] Natinbag [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.netinbag.com/cs/science/what-are-biometric-devices.html>.
4. MASARYKOVA UNIVERSITA FAKULTA INFORMATIKY. *Pojem informačního systému* [online] FI MU [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.fi.muni.cz/~smid/mis-infosys.htm>.
5. EVROPSKÁ KOMISE. *Evropská unie: Co je a co dělá* [online] Evropská Unie, 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/cs>.
6. VITKOVICE SOLUTION. *EasyGO* [online] 2019 VÍTKOVICE IT SOLUTIONS [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.vitsol.cz/easy-go>.
7. VITKOVICE SOLUTION. *Samoobslužný odbavovací systém* [online] 2019 VÍTKOVICE IT SOLUTIONS [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.vitkovice.cz/documents/10181/35149/biometrie/b385b00b-8f42-4bea-97c9-0d4175e52f4b?version=1.0>.
8. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Schengenský informační systém* [online] MZV ČR [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: https://www.mzv.cz/ulaanbaatar/cz/konzularni_informace/vizove_informace_pro_cizince_1/kratkodebe_vizum/schengensky_informacni_system/schengensky_informacni_system.html.
9. MINISTERSTVI VNITRA ČR. *Zpravodajství: Co je Schengenský informační systém* [online] 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/clanek/schengensky-informacni-system-sis-ii-spusten.aspx>.

10. EUROPEAN COMMISSION. *VIS – Visa Information System* [online] European Commission [cit. 2021-03-13]. Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-information-system_en
11. EUROSKOP. *EURODAC* [online] 2005-2021 Vláda České republiky [cit. 2021-03-13]. Dostupné z WWW: http://www.euroskop.cz/gallery/2/683-eurodac_20_09_04_cs_1.pdf.
12. SCHENGEN VISA INFO. *Entry/exit system* [online] 2013 - 2020 SchengenVisaInfo.com [cit. 2021-03-13]. Dostupné z WWW: <https://www.schengenvisa.info.com/entry-exit-system-ees>.
13. RADA EVROPSKÉ UNIE. *Posílení hranic EU* [online] Evropská unie, 2019 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/strengthening-external-borders>.
14. RADA EVROPSKÉ UNIE. *Interoperabilita mezi informačními systémy EU* [online] Evropská unie, 2019 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2019/02/05/interoperability-between-eu-information-systems-council-presidency-and-european-parliament-reach-provisional-agreement>.
15. POLICIE ČR. *Národní kontaktní bod pro terorismus* [online] 2021 Policie ČR [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>.
16. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Zpravodajství* [online] 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/clanek/vznikne-narodni-jednotka-pro-zpracovani-udaju-ze-jmenne-evidence-cestujících.aspx>.
17. RADA EVROPSKÉ UNIE. *Regulace používání údajů jmenné evidence cestujících (PNR)* [online] Evropská unie, 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/passenger-name-record>.
18. RADA EVROPSKÉ UNIE. *Evropský systém pro informace a povolení (ETIAS)* [online] Evropská unie, 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2018/09/05/european-travel-information-and-authorisation-system-etias-council-adopts-regulation>.
19. SCHENGEN VISA INFO. *ETIAS* [online] 2013 - 2020 SchengenVisaInfo.com [cit. 2021-03-16]. Dostupné z WWW: <https://www.schengenvisa.info.com/etias>.

20. EVROPSKÁ KOMISE. *Migration a Home Affairs* [online] European Commission [cit. 2021-03-18]. Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/border-crossing/eurosur_en.
21. POLITICKÝ SLOVNÍK. *Mezinárodní ochrana: Azyl a doplňková ochrana* [online] 2021 Politický slovník [cit. 2021-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.politicky-slovník.cz/mezinarodni-vztahy/azyl-a-mezinarodni-ochrana/>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
2. ČESKO. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
3. ČESKO. Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), ve znění pozdějších předpisů.
4. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).
5. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II).
6. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS).
7. Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 603/2013 ze dne 26. 6. 2013 o zřízení systému EURODAC pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení EU č. 604/2013.
8. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226

9. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226 ze dne 30. listopadu 2017, kterým se zřizuje Systém vstupu/výstupu (EES) pro registraci údajů o vstupu a výstupu a údajů o odepření vstupu, pokud jde o státní příslušníky třetích zemí překračující vnější hranice členských států, kterým se stanoví podmínky přístupu do systému EES pro účely vymáhání práva a kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 767/2008 a (EU) č. 1077/2011.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- interní materiály Policie České republiky
- interní materiály Služby cizinecké policie
- interní materiály firmy Point.X

SEZNAM GRAFŮ A OBRÁZKŮ

Seznam grafů:

Graf číslo 1. - Meziroční srovnání počtu odbavených osob

Graf číslo 2. - Meziroční srovnání počtu zachycených osob

Graf číslo 3. – Počty odbavených osob automatizovaným systémem

Seznam obrázků:

Obrázek číslo 1. – Ukázka propojenosti systémů